

Mahjas Weefis

Nr. 24.

Rigā, 16. jūnijā 1910. g.

55. gada gabjums.

Baltijas II. Šurnalistu kongress.

II.

Tad nāza arī dsirdami preteji usfati. A. D e g l a w s aistahdija, ka ir gluschi neespehjami šurnalistam iswairitees no katras politikas, tā to Dr. P. Schiemanis grib. Awischneeks jau naw mehrkis par sewi, bet tikai lihdselkis, lai isfazitu kahdu politisku pahrlēezibu. Weetejai zihnai par pamatu naw tildaus tautiski, tā saimneeziski zehloni, šķiru pretestibas. Scho faktoru agrakee runataji naw eewehrojuschu. Ir runati dauds jauki wahrdi par sapraschanos un wisadām zeribam, tā pahrspeht tahdus un tahdus pretmetus, bet neweens nemineja ne ar puschu plehstu wahrdu atteezibas starp darba strahdneeku un kapitalismu. Tautiskās zihnas ar kahdeem kompromiseem warbuht waretu nowehrst, turpretim šķiru zihna ir nenowehrschama. Daschi agrakee runataji aisrahdijuschu itkā us kahdu brihnumu, ka latweeschi ar wahzeescheem jau tagad ejot tiktahf kopā, tā to agrak neweens neudroschinajees sapnot. Schis brihnums isfkaidrojams ar saimneeziskeem apstahsteem. Techniskais progress un pahrgrofstee saimneeziskee apstahski mums pascheem neapsinotees sadalijuschu kauschu slahnus zitadi, radijuschu latweeschu burschuastju, kurai weenadas saimneeziskas intereses ar wahzu burschuastju. Pee mums pehdejās pilsehtas domneeku un arī walsts domes wehleschanās latweeschi balsoja kopā ar wahzeescheem pret latweescheem. Bet kahdu stahwolkli beedribai (te domata dibinama šurnalistu beedriba) eenemt pret saimneezisko jautajumu, ja ta grib weenot it wisu wirseenu un politisko pahrlēezibu šurnalistus? Wajaga pehz runataja domam atsiht it wisas pahrlēezibas tā pilnteeffgas un politiskos wirseenus atklastus, lai nahotne isspreesch kam taisniba. Bihna gan paliktu arī us preefchu, bet no tās atkristu newehlamu afumi un ta tiktu westa ar gobigeem lihdselkeem. Sewischki liberalai presel wajadsetu pabalstit ikweenu kulturelu pasahstumu,

weenalga kahda wirseena. Bet wina schimbrihscham daudf grehlo. It sewischki latweeschu proletariats tā fakot slahpst pehz kulturas darbeem, dibinadams wisadas us tam atteezigas beedribas, bet wahzu liberalā prese nodrukā par tām „Rigas Awises“ melu sinojumus. Tā wina dara pate pretim saweem wahrdeem, kas arweenu sludina sawstarpeju sapraschanos.

Pehz tam runā igaanu delegati („Paewaleht“) L u i g a, R e i n t a l s un L i n d e, kuri isfatas, ka wahzeeschi labprahst ushver sawu lojalitati un zitas tautibas nostahda par dumpeneezem. Igauņi newar atfazitees no zihnas, kamehr winu tautiba naw dabu juse ar wahzeescheem weenadas teefibas.

Dr. philos. P. S ā l i t s („Mahjas Weefis“) ar konkreteem peemebreem raksturo wahzu liberalās preses diwkošgo istureschanos. Par sawstarpejo weenoschanos jau deefgan dsirdetas jaukas runas un falbi wahrdi ir pirmā, ir tagadejā kongresā. Turpretim darbi leezina ko gluschi preteju. Newar nodibinatees neweena weeniga strahdneeku, waj arī demokratisku elementu beedriba, kur wahzu prese, liberalo neisnemot, kori ar „Rigas Awisi“ nesauktu pehz polizijas: „Nahzeet un nemeet winus zeeti, tee ir dumpeneeki!“ Schahda istureschanās nebuht neesot libe r a l a s preses zeeniga un neweizinot arī labu satizibu weetejo tautibu starpā. Kahds wahzu preses preefshahwis latweescheem eeteiz pazeetibu, bet pazeetiba ir wehrga tikums. Latweeschi ir tapuschu pilngadigi un prasa pehz pilnigi weenlihdsigām teefibam. Wini negribot preefch sewis neto wairak tā wahzeeschi, bet arī ne masak. Sawstarpeja tuwinaschanās eespehjama weenigi us demokratiskeem prinzipeeem, us weenadu teefibu pamata. Kamehr tas ne notiks, tikmehr meera nebuhs. Latweeschi ir usplaukstoscha tauta, kura newar atfazitees no pilnigi lihdsigu teefibu prahschanas! Wahzeem tā ekonomiskā, tā politiskā sinā

jaet latweescheem pretim. Saprotams, ka gluschi bef zihnas nelad nebuhs. Namehr pasaulē pastahwēs schkiras, kamehr ween buhs lungi un kalpi, tikmehr ari buhs zihna. Wiß, to war schimbrihscham wehletees un kas waretu peepilbitees, buhtu tas, ka wifas sawstarpejas zihnas islaro godigeem lihdsfkeem. Tahkal runatajs raksturoja Baltijas wahju preses istureschanos pret Adolfa Agthes finatnisko darbu „Laukstrahdneeku fahotne un stahwoellis Widsemē“, jo neweens no wahju laikrafsteem neesot nodewis par scho darbu objektivu kritiku. (Dr. P. Schiemans un Alfels Schmidts par to koti ustrauzas. Pehdejais apgalwo, ka „Migaer Neueste Nachrichten“ esot par to sneeguse koti atfinigu kritiku un pirmejais, ka „Mig. Rundschau“ pat esot atwehlejuse sawas slejas pascham Agthem, lai tas aistahwas. Pehz Dr. Schiemana tas esot dauds wairaf, bet Dr. philos. P. Sälits aisrahda, ka tas tomehr naw weens un tas pats.)

Hermanš Afars („Jaunā Deenas Lapa“) tāpat pastrihpo, ka wahju awises ar leelako preeku pahdrukā „Migas Awises“ infnuazijas pret latweeschu progresiwām beedribam un tās pat papildina ar saweem latweeschu lihdsstrahdneekem. Kas atteezas us zihnu starp latweescheem un wahzeescheem, tad ta newar isbeigtees, tadeht ka tai fainneezißki pamati, bet wajadsetu nu titai eewehrot, ka zihnotees ap podeem nesadausa paschus podus. Ir eeteizams pee schis zihnas iswairitees no newehlameem un newajadsigeem asumeem.

Fon Dēlens („Libausche Zeitung“) uistahjas, lai teef faukti pee wahrda tee liberalee laikrafsti, kas tā buhtu rihkojuschees. Afars min „Mig. Rundschau“, pehz kam pehdejās preekstahwis ar winu ussahf personigas farunas, buhdams pahrsteißts, ka wina organā noteef tahdas leetas.

Ar to nobeids pirmās deenas darbus un norunā fahittees us kopejam wafarinam Wehrmana parkā. Tur eeronas ari kongresa dalibneeku leelakā dala un kē eepreezinofchs fahis atshimejams tas, ka noteef eepasihschanās starp igauņu un latweeschu progresiwo laikrafstu darbneekem. Weeni rauga dauds mas orientetees par otru atfewischkeem apstahfkeem.

Otrā kongresa deenā kē pirmais us deenas fahrtibas nahf preekshā Baltijas schurnalisti arodneezifkas beedribas statutu projektis, par kuru referē Wsewolods Tschefichins. H. Afars leef preekshā strihpot nosaufumā „profesionāls“, tadeht ka profesionālām beedribam pehz likuma schaurakas teeßibas. A. Deglawš aisrahda ari wehl us kahdu eemeßlu. Profesionālā beedribā war apweenotees titai tahdi elementi, kureem weenadas fainneezißkas interesees. Te nu ir diwi elementi, awischu isdeweji un galwenee redaktori un algotee lihdsstrahdneeki, proletariats. Sa grib schos abus elementus apweenot, tad wajaga beedribu ar zitadu mehrki. Nolemj strihpot „profesionālā“, bet pee 1. § peemetina, ka beedriba ruhpefees wispah par preses un schurnalisti stahwoffa uslabofchanu. Beedribas rajonu peenem Baltijas gubernu lihds ar Marwu. Protams, ka par beedreem war eestahtees ari schurnalisti ahrpus Baltijas, ja tos fahsta pee beedribas kahda interese.

Alfels Schmidts eepasihstinaja ar isdaritās preses anketu panahumeem. It wiß wirseeni, fahot no galejeem labeem lihds galejeem kreiseem fastopami titai latweeschu presē, turpretim wahzeescheem weenigi labās puses un igauņeem kreifās puses laikrafsti. Igauneem tā tab naw „weinbergistu“. Wisleelakais redaktoru flaits „Postimeesam“ (12). Sodus maksajuschas wiswairaf wahju lapas, lai gan naw galigi apspeestas. Wisleelakais lashtaju flaits latweeschu un igauņu awisem, wahzeeschu masaf, un kreeweem wismasaf.

Tam seko Inosemzewa referats par weetejo fabeedrißko eestahschu istureschanos pret presi. Ta ir koti newehriga, war fazit, apwainojofcha. Tā peemehram Birshas komiteja naw dewuse winam sawu gada pahrstatu. Pilsehtas wahju teatris atnehmis awisei „Mig. Rundschau“ par kahdu slihtaki rakstitee kritiku rezensenta karti. Bet pahrejā prese neesot uistahjusēs pret to solidarifski. Referents peewed kahdu peemehru no sawas agrakās schurnalista darbības Mastawā. Tur reißi liberaļs semstwas preekfchneeks atnehmis karti kahdai reakzionarai awisei, kura wahrda pilnā sīnā par semstwas darbibu „zuhkojusēs“. Wiß pahrejee awischu referenti, neßkatotees us wirseeneem, uistahjuschees kē weens wihrs un leeguschees apmeklet semstwas sapulzes, kamehr minetai awisei nebija isfneegta atkal par jaunu winaš eeejas karte. Bet te pret preses wajaschanu no paschu awischneeku puses nepazekotees neweena balßs, pat ne atklahta protesta wehstule laikrafstos. Tas koti kaitē preses zeenibai un ari awischu starpā nenodibinās zeeschas fahites. Tā peemehram galwas pilsehtas awises wifai nepeteekofchi pahrsinot Baltijas apstahklus. Gan igauņu awischneeki bija fahuschki tām sneegt sīnas, bet Peterburgas prese pret scho pasahkumu isturejusēs koti wehß un tagad tas pats isbeidsees. Leetai waretu dot atkal wirseenu, ja us Wikreewijas schurnalisti kongreseem fahtitu kahdu preekstahwi no Baltijas. Scho jautajumu apspreeschot weenojas, ka ir jafuhta wairaki delegati, un proti, no katras tautības weens, jo, ihweens no teem peenahzigi pasihßi titai sawas tautības apstahklus. (Tāpat naw domajams, ka otrs wirseens un strahwa tiks pareißi apspreessta no pretejas partijas delegata.) Delegatu israudsißchanu ustitz birojam.

Schim Inosemzewa referatam debatēs peefleenas I. Kose-Lihgotnis („Dsimtenes Wehstneßs“) un K. Benjamiņsch („Latwija“ un „Rischst. Westn.“) un aiskustina pehdejā laikā isdarito boikotu no strahdneeku un ari progresiwo beedribu puses pret „Dsimtenes Wehstneßs“. (Ka boikots wehrtis weenigi pret „Dsimtenes Wehstneßs“ un ne ari pret „Latwiju“, naw tadeht, ka strahdneeku beedribas pehdejo atshitu par labaku, nekā „Dsimtenes Wehstneßs“, bet tās atshist to par koti neswarigu, kurpretim „Dsimtenes Wehstneßs“ pehz wezu wezā paraduma koti dauds no strahdneekem top lasīts. „Migas Awiji“ protams jau nemas neslaita lihdsi un „Deenas Lapa“ jau kopsch kahda gada strahdneeku beedribas interesees fahfufe peeteekofchi eewehrot.) Pat Lihgotnis norahj progresiwo beedribu darbneekus, kas paschi buhdami awischneeki, pret

tahdām leetam neusstahjotees. K. Benjaminsch eet wehl tahtal un par to, ka kofstrahdneeku arodneeziškā beedriba to nebija peelaiduse (kā „Latwijās“ referentu) pee fawas sapulzes, tas prasti nolamā wifus progresīwos preses darbineekus, kuri boikota kustibu aistahwot un pabalstot. Wīnsch eefneeds ari resoluziju, kura buhtu sazehluse dšibwas debates, tikai deemschehl tam teef nemts wahrds, jo israhdas, ka tas nemas naw kongresa dalibneeks, t. i. naw turejis par wjadsiġu samakst peenahziġos 2 rubtus. (Schini leetā wehl wehlah izjekas inzidents, jo igaunu delegati eefneeds kolektiwu peeprastjumu, us kahda pamata sapulzes wadonis Benjaminsch, kuresch naw kongresa dalibneeks, dewis wahrdu un peelaidis apwainot latweeschu progresīwo presē un sabeedribas datu. Sapulzes wadonis atwainojas, ka naw to sinajis, jo B. winam apgalwojis, ka ir karti isnehmis un pat to ufrahbijis. Wehlah, kad israhbijees, ka ta ir tikai korespondenta karte, wīnsch tam nehmis wahrdu.) Ari referats par schēhrejuteesu laika truhkuma deht tika nonemts no deenas kahrtibas, tā ka te palika toti swarigš jautajums nepahrrunats un nenostaidrots.

Boifots pret presē ir new ehla ma un nenorma la parahdiba, bet ja Lihgotnis apgalwo, ka progresīwee awischneeki pret to neusstahjotees un Benjaminsch teem pat usteepj, ka tee boikota kustibu pabalstot, tad ta ir nepamatota infinuazija, kas leezina, zik weegli muhsu awischneeki nem sawu usdewumu un apgalwo wifu ko nepahleezinajuschees. Zik sinams, tad kreisās preses darbineeki wiseem spehteem uistahjuschees pret tahdu nezeenigu zihnas lihdsekli kā boikotu, bet wineem tas naw bijis eespehjams nowehrst. Naw bijis eespehjams nowehrst tadehsk, ka pret boikota zehloneem nebija ko eebilst. Jo ja prese grib dot pateesibai godu, tad strahdneeku beedribas naw isfazijuschas boikotu, gribedamas aprobešot wahrda brihwibu waj leegdamās awisem issazit sawus usstatus, bet ir wehrfuschas to pret negodigeeem zihnas lihdsekteem presē. Un nepeelaišt tahdus, ta tatschu ari bija pascha kongresa wehleschanās, ap ko grosijās gandrīh wifas runas, war sajit, kongresa kodols. Tadehsk, ja gribam ismelleet tos apstahklus druszim tuwal, tad jajautā, waj ari paschas preses un ari winu darbineeku istureschanās bijuse tik korekta? Waj dala no wainas nekriht ari us teem?

Muhsu „liberalā“ prese pateescham pehdejos gados toti slikti ispidbijuse atklasta teefnescha lomu, it fewischki atteezigee laikraksti. Kas winai truhzis, ir zeescha pahleeziba, ko issaka leetas labā. Wifur, kur winu ko saziuse, tad tam par zehloni manami ahreji apstahkli. Laudis, kas pret grositees pehz wiseem wehjeem, produzejas pilsonu pušē. Kad sozjaldemokratiju domaja kā waldoscho, tad daschs labs wihrinsch lihda preeksh tās us wehdera, bet tagad realizijas atmosferā un aissardšibā tura it wifu pret strahdneeku beedribam un winam tuwu stahwoschām personam par atkautu. Tad lai nebrihnas, ka tahdas leetas rada ruhgtumu un saschutumumu. Peemehtram „Dsimtenes Wehstnefs“, pret kuru wifš greeschas un pret kuru wifš wairaf saschut, tadehsk ka juht pret winu radneeziġu,

fawas slejas strahdneeku beedribam waj nu gluschi noslehdsa, waj ari, ja usnehma, tad no beedribas isfweestu reakzionaru pušes melu sinojumus un tendenziosus usfautumus, ar manamu noluhku strahdneeku leetai kaitet. Waj atkal nosuhtija par referentu partejisklus waj gluschi neweiklus zilwekus, kuri peemehtram aptheloja sapulzes gara stahwokli gluschi preteju, nešā tas bijis, waj atkal sakropsoja un istehloja nepareisi faktus. Ja tad beedriba eesuh-tija no fawas pušes pasfaidrojumu un faktu konstatejumu, tad tahdu weentahrschi neusnehma. Tad zetas jautajums, ar tahdu teefbu awise prasa watejas durwis beedribā, ja ta leeds beedribai watejas durwis awise? Pehdejā laika „Dsimtenes Wehstnefs“ peerahda beedribu leetās tik leelu „neitralitati“, ka usnemas par naudu nokehst beedribu darbineekus. Peemehtram Tornakalna palihdsibas beedribas meinsimtneeki noihrejuschki wairaf slejas sludinajumu un nolamajuschki beedribas progresīwos darbineekus weentahrschi par sagteem. Awise aishildinas, ja, ta ir sludinajumu dafa, mums par to naw nekahda dafa. Itin kā awise par sludinajumu dafa nebuhtu atbildiga un itkā laikrakstu kahds par naudu waretu peespeest nogahnit zilwekus. Kā dšird, tad „Dsimtenes Wehstnefs“ leedses usnemt pasfaidrojumu redatzijas dalā pret scho aplamo apwainojumu, bet peedahwajis apwainoteem par naudu sawas sludinajumu slejas, lai isfaldrojas. Nefas, smalts weikals, kapitalisma logiskā konsekwenze, ka wifš par naudu pehrkams un pahrdodams! Un kā „Dsimtenes Wehstnefs“ tahtal isturejees pret Skatuwes beedribu, no ta laika, kad tur daschi burschuji un „hochstapleri“ wairs newareja scho pasahktumu isleetot saweem personiskeem noluhkeem, bet atrada pretestibu no strahdneeku pušes. Protams, ka redatzija jau masgaja sawas rokas „neitralitatē“, bet ar mihtu preeku atkahlwa sawas slejas ikweenam, kas gribeja par beedribu un teatri kengatees. Parahdijās par israhdem tās absurditās leetas kahdas ween domajamas, turpat blakus us lihdsenas weetas „Interims“ tika zelts debesis, bet Jaunais Rigas Latw. teatrs nolikts us beidsamo . . . Nu, saziim, pret kritikam jau newar apdroshinatees, kahdas winas buhs, bet newajaga jau aismiršt, ka ari atklastibai ir sawa spreeduma spehja, newar tatschu nostahtees tā, ka awischneekam weenam pascham jau no sahktā gala it wifās leetās taisniba. Wajaga eewehrot tatschu daudj mas ari objektiwitati, un kas winai tihschi fit pliki waigā, nekad nepaleef bes šoda. Winu aissneeds wehsturiska atmalka.

Ihšī fakot „Dsimtenes Wehstnefi“ bija gruhti tahdu wahrdu Jaunajam Rigas teatrim par labu eedabut. It fewischki kad sinamu apstahku deht K. Benjaminsch bija speests atstahtees no minetās teatra wadibas „Dsimtenes Wehstnefs“ katru deenu „raka schim teatrim kapu un praweetoja droshu galu.“ Personas, kuras teatri mehginaja moraliski waj materiali pabalstit, tika „Dsimtenes Wehstnefi“ rihmēs nohengatas; weenalga, ka te dascham labam pee paschas awises bija leelaki nopelni, nešā rihmju kalejam-paschwilantam, awise winu wahrduš neisbewa, tā tad redatzija pilnigi tos nehma sawā moraliskā paspahrnē. Te ir wolti aishildinatees ar to: newajaga prast, kas

raštijis, bet ko raštijis, un atfauttees uš domu brihwibas aprobeschoschanu. Pilniga preses brihwiba prafa to, ka ikweens parafsta to, ko winsch faka, it fewifchli, ja tas eet atklatibas teefā ar personam, kuras peefauz pee wahrda. Wismaf winam wajaga stahdit fawu parafsto awifschneefa fchifru, ka neweenam tad newar zeltees fchaubas, no ka rakfīs nahzīs. So tad waretu notift tas, kas atkal atgadijees tani pašā Statuwes beedribā, proti, ka ta pate persona, kas tur par preekschneeku, to nokengaja wahzu awifēs, aifbildinadamās: „kā preekschneekam man ir tahdi eeflati un kā awifschneekam atkal zitadi!“ Un pehdigi lai tikai eegahdajamees leelo trazi, kahdu fazehla „Dsimtenes Wehstnefīs“ ar rakfīneeka A. Deglawā mahjas pirkfchanu, nodrutadamās bej kahdām peefihmem „Nigās Awifēs“ kengajumus, fur tatschu winam it labi bija isdewiba pahleezinatees, kā leeta pateefibā stahw. Wifa fchi leeta pee tam tika nostahdita, kā kahds grehta darbs. Kā rakfīneeks, kas wairaf nekā pušmufschu notalpojīs atklatibas interefem un pee tam ar godu fawā laikā zeetīs badu deefgan, ušdrofchinas reif ruhpetees par kaktinu, fur wezuma deenās nolift fawu galwu! Laitrafīs, kas lihds tam peefkopīs nefaudfīgu kapitalifma politiku, kas aifstahw priwatihpaſchumu lihds pehdejai brutalitatei, kas nebrihnas nekad, fur pee leelajeem peezstahwu nameem tufufchi dšertuwju, plihntīzu un atklatu mahju turetaji, peepeschi apfwefechas par komunardu, tiffihds dšird, ka ari rakfīneeks ušdrofchinas gribet mahjeli, lai waretu runat lihdsi komunalpolitikā. Es domaju, ja jau juhs wiſi gribeet atdot fawas mahjas un isdalit tās uš „weenadām datam“, tad jau ari winsch ar mihtu preeku atdos fawu „buhdeli“. Bet ja juhs tikai no wina ween atprafet, kamehr wiſeem ziteem atkautat paturet, tad es fchaubos, un nefinu, waj juhs ar to aifstahweet rakfīneeku un fchurnalifstu interefes. Un waj tad jums ir kahda teefiba fchehlotees, ka fchee rakfīneeki ar jums nejuhčas solidari?

Neluhkojot uš wiſu to, preses boikoti naw peelaiſchama un zeeſchama parahdiba un abām puſem wajaga zenstees, kā winu nowehſt. Un preses darbineekeem wajaga apfinatees fawu ſwarigo ušdewumu un iſturezzaes paſcheem loti korekti. Tikai ja tee paſchi bej winaſ, teem teefiba greestees pee atklatibas, lai winus aifstahw. Sa winem peenahčas aifſargat ſabeedribas interefes, turām tee kalpo

kā lihdselkis un nekad awifschneekam nebuhš domat, ka ſabeedriba ir lihdselkis preeksch wina. Boikots pateefſcham neſaetaſ ar ſtrahdneeku prinziſeem un ari winus newar wainot, ka tee buhtu to pirmee iſgudrojufchi un eewedufchi latweefchu dſihwē. Wina tehwi pee mums ir Nigās Latweefchu beedribas wihri ar Fr. Weinbergi preekschgalā, kā zitreiſeja „Baltijas Wehstneſcha“ redaktora. „Deenas Lapa“ un „Mahjas Weefis“ tika iſboikoteti no latweefchu beedribas un toreif tas bija „labi“ un „peenahzigi“. Bet bija gari, kas jau toreif ſazija: „kungi, wehju ſehdami, juhs wehtru pfaufat!“ Tas tagad nu peepildijees un boikota nagus tee dabujufchi iſbaudit paſchi pee ſawām meefam. Wehſturifka taiſniba ir nepeeluhdſama, atmafſa par katru aplamu darbu nahſ nenowehrſchami, agri waj wehli, bet neifpaleek. Tā peemehram zitreiſejai „Deenas Lapai“ pahrmeta latweefchu nodewibu 1901. gadā, kad ta zeeti noſtahjās uš redſes ſtahwofka, ka latweefchu aifstahwibu pilſehčas domē newar uſtizet weenigi mahmufas piſlareem, jo zaur to zeetīs latweefchu maſu interefes. Tagad par to neweens wairs neſchaubas. Toreif eedabuja domē ari zitus elementus, bet Latweefchu beedribas piſlari rihdija pret „Deenas Lapa“ ilgus gadus, noſtahdidami fawu leetu par wiſas tautas leetu, kas atkal tagad noſkaidrojees tiffaiſchi kā deena, proti, ka tā naw. Wiſniknati ſchowiniſma ſtabuli pret wahzeefcheem puhta Fr. Weinbergis un Purinu Klaws, kuri toreifejos „Deenas Lapas“ darbineekus noſauza par wahzu kalpeem un wehrgeem. Bet ko wehſturifka taiſniba peerahdija? Tas pats Fr. Weinbergis tika noteefats par allu wahzu kalpu un ſchlepes neſfataju un Purinu Klaws bija ſpeests ehſt wahzeefcha maiſi, tajā brihdi, kad agrateem lihdsſtrahdneekeem ta palika nebudama. Un, ja nemaldos, tad neattkarajās no wina, ka tam atkal fchi „ſiltā weetina“ bija jaatſtahj. Zehlees winsch tomehr zaur to netika. So waj war buht wehl breeſmigals fods latweefchu ſchowiniſtam, kurfch pušmufschu ſludinajīs wahzeefchu ehſchanu, kā otru pušmufschu mitinatees no wezās „Latweefchu Awifēs“, kura iſdota ar mehri — karot pret latweefchu attihſtibu. Un wehſturifka taiſniba wehl weenu leetu noſkaidrojufe, kas agraf wehl netika iſpraſta, proti: war buht ari tauteets, bet tomehr kalpot reakzionarai negantibai.

Strahdneeku likumi un to attihſtiba Wakar-Ciropas walſis.

Adwolata J. Baioſcha.

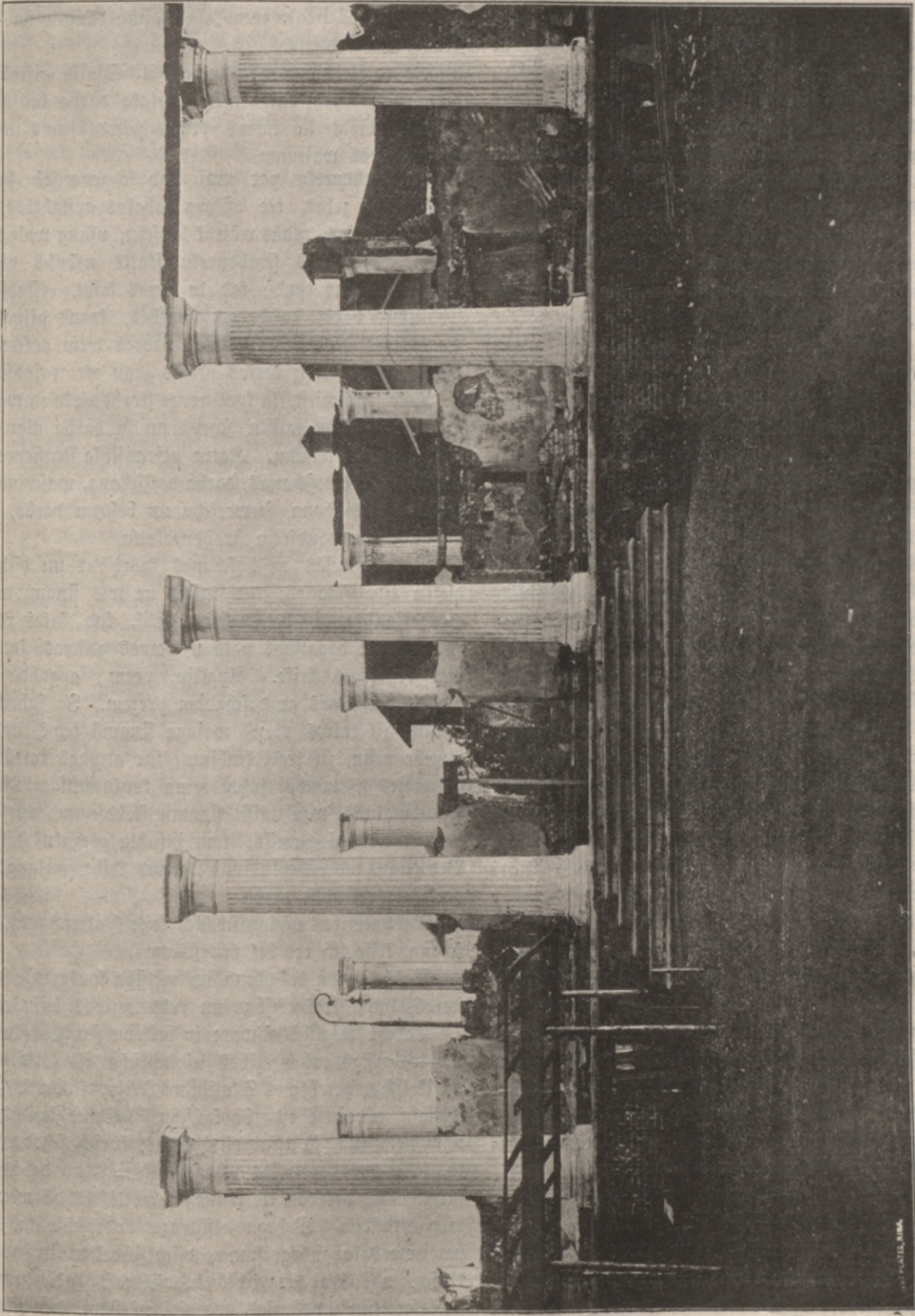
I.

Strahdneeku apſardſibas likumi ir 19. gaduſimtena behrns. Gan widus laikos toreifejās amatneeku organizajijās (zunſtēs) paſtaweja daſchi noteikumi par ſekku un burſchu darba laiku, bet tee bij iſdoti weenigi darba deweju — meifstaru labā, bej tam tee atteežas uš amatneekeem.

19. gaduſimtena beigās ſchenewas (Genſes) kongreſs

uſſtahdija ſekofchās ſtrahdneeku praſibas. Strahdneekeem, wiſpahrigi, jazenſchas un jaiſtaro darba apſardſibas likumi. Darba deenas garums — 8 ſtundas preeksch wiſeem 18 gadus wezeem wihreeſcheem un ſeeweetem. Nakts darbi janoleedi, iſnehmumi peelaiſchami tikai likumdoſchanas zeſā. Seeweetem noleegt pawiſam nakts darbus un katru winu organiſmam kaitigu un titumbai pretigu darbu. Behrnuſ

Seemebleshmas drupas.

1001 EAST 10TH ST. PHOENIX, ARIZ.

un pušaugus eedalit trijās šķirās, ar katru šķiru daščadi apeeteš: no 9—12, 13—15 un 16—17 gadeem. Pirmā šķira darbnizās un mahjās drihst strahdat tikai 2 stundas deenā, otrā — 4, trešā — 6 stundas. Behrneem un pušaugeem wišadā finā jabauda wišpahrejā iſglištiba, jaeepašhstas ar tehniskām ſinaſchanam un janodarbojas ar wingroſchanos.

Šahdas bija strahdneeku šķiras wehleſchanās, bet tas nenofihmē, ka tuhlin radās likumi.

19. gaduſimtena ſaškumā nebija nekahdu strahdneeku likumu. Ta laika angļu tautſaimneeki ar paſiſtamo Adamu Smitu preeſchgalā ſludinaja, ka walſis nedrihſtot eejauktees ruhpneezibā, tur katram uſnehmejam jadod pilniga brihwiba, tik tad ruhpneeziba warot uſplaukt un walſis tiſt bagata un ſpehžiga. Protams, tahdi eekſtati nerunaja par labu strahdneeku aiſſardſibai no walſis puſes.

Bet tā wiſur, tā ari te pate dſihwe ſpeeda greest wehribu uſ strahdneeku ſtahwofli. Galwenais apſtahklis bija ruhpneezibas attihſtiſchanās, pateizotees daščadu maſchinu iſgudroſchanai, ſewiſhki kofwilnas ruhpneezibā.

1767. g. angļu wehwers Hargriws iſgudroja wehrpjamo maſchinu, ar kuru wareja wairat deegu uſreis wehrpt. 1785. g. preeſters Kartraits iſgudroja mechaniskās twaika ſtelles. Sekas drihſ ween bija manamas. 1832. g. kofwilna bija 16 reis lehtaka, nekā preeſch 45 gadeem. Tagad darbs kofwilnas ruhpneezibā palizis 164 reiješ raſchigals un kofwilna 78 reiješ lehtaka nekā ſenak. Maſchinas padarija darbu tik weeglu, ka pat behrni ſpehja to weikt. Protams, ruhpneeki un fabrikanti to iſleetoja ſawā labā, un peeauguſcho strahdneeku weetā ſahfa peenemt behrnus, ſas iſnahja daudſ lehtati. Bet ja fabriku darbs un dſihwe uſ peeauguſcheem atſtahja ſliktu eepaidu, tad maſgabigus un pušaugus ta galigi ſamaltaja un weda pee iſwirtibas. Tā bija wiſās ruhpneezibas eestahdēs. Maſchinas palihdſeja fabrikanteem tiſt pee miſſigas bagatibas, bet par upuri tam krita tuhſtoſcheem behrnu un pušaugu dſihwibu, tā ari zeeta weſeliba.

Darba dalichana, uhdens un ſewiſhki twaika ſpehla iſleetoſchana, maſchinas, luhk, trihs galwenee faktori, ar kuru palihdſibu ruhpneeziba no 19. gaduſimtena widus pahrgreeſa paſauli.

Sihkrupneeziba radija widus ſķiras, leekrupneeziba — strahdneeku ſķiru un uſzehla uſ bagatibas trona daſchus iſwehletos iſwidus ſķiras, lai wehlat droſchati tos nogahſtu.

Strahdneeku ſawſtarpejā konkurenze noſaka darba algas maſako mehru (minimumu), fabrikantu un ruhpneeku konkurenze — darba algas augſtako mehru (maſimumu).

Proletareetim, lai tas waretu paſtahwet, wajadſiga burſchuafija, kura peeſawinajuſēs uſturas lihdselku raſchoſchanas monopolu. Burſchuafijai, kura war turet ſawu kapitalu, wajadſigs proletareets tā lihdselkis tiſt pee bagatibas. Ja strahdneeku ſkaitis leelaks, nekā burſchuafijai wajadſigs tās noluhkeem, tad strahdneeki lai nepaliſktu beſ darba un nenomirtu badā, noſt ſawu darba algu lihds minimumam, kuras peeteek, lai wiſktu dſihwibu. Ja strahdneeku maſak, nekā burſchuafijai wajadſigs, tad atſewiſhki

uſnehmeji zensčas weens otram nonemt strahdneekus žaur darba algas paaugſtinaſchanu. Widejā ſtahwofli darba alga maſleet augſtaka par minimumu, par žit, atkarajas no strahdneeku ſķiras dſihwes wajadſibu widejā mehra (standard of life), peem., ſalihdſinat angļu un kineſchu strahdneeka ehdeenu.

No ta flehdſams, tā to jau A. Smits aiſrahdijis, la peepraſijums pehž darba rokam noſaka darba kauſchu wairoſchanos, tāpat tā katras prezes peepraſijums noſaka tās raſchoſchanas wairumu.

Ja strahdneeku par maſ, tad to zena jeb strahdneeku darba alga žetas, tee dſihwo labakos apſtahkos, laulibu ſkaitis wairojas, rodas wairak kauſchu, uſaug wairak behrnu, eekam wajadſigais strahdneeku ſkaitis nebuhs pilns. Ja strahdneeku par daudſ, tad to zenas kriht, eestahjas darba truhtums, bads, daščadas ſlimibas, kuras aiſnes leetos. Tagadejais strahdneeks pilnigi padots teem paſcheem liſumeem, tahdi noteiz katras prezes ženu un wajadſibu.

Naw japeemirſt, ka konkurenze strahdneeku ſtarpā aiſween leelaka, nekā kapitaliſtu ſtarpā un ka darba alga aiſween wirjas uſ minimumu. Katra atſewiſhka strahdneeka darba ſpehjas paleelinaſchanās, darba dalichana, maſchinas, dabas ſpehku iſleetoſchana, ſeweeſchu un behrnu darbs, wiſs tas atnem darbu daudſeem strahdneekem.

Pee tagadejās raſchoſchanas kahtibas un dſihwes lihdselku iſdalichanas, kad raſcho ne wiſ ſinamu wajadſibu apmeerinaſchanai, bet peknas deht, kad katrs raſcho un žihnas deht bagatibas patš uſ ſawas galwas, katru brihdi war eestahtees kriſe. Anglija, peem., apgahdā daudſas walſtis un ſemes ar daščadām prezem. Ja fabrikants ari ſinatu, žit katras prezes wajaga ſinamā ſemē, tad wiſch tomehr neſin, žit leeli krahumi tur atrodas katrā laikā un žit prezes uſ tureeni ſuhta wina konkurenti. Wiſch pehž ženu mainas war taiſt ſinamu flehdſeenu, kurſch nekad nebuhs pilnigi pareiſs, tam jaſuhta preze uſ labu laimi. Bet tirgus top pahrpudinats, zenas kriht, un angļu strahdneekem peetruhſti darba.

Ruhpneezibas uſplaukſchana, kriſe (patriſchana), uſplaukſchana, kriſe, tā eet beſ miteſchanas.

Raſchoſchana beſ plana un miſſiga konkurenze fabrikantu ſtarpā, luhk, tirdſneezibas un ruhpneezibas kriſu eemeſli.

Tadeht Anglijā aiſween ir brihwu strahdneeku referwēs, ſas wajadſigs ruhpneezibas uſplaukſchanas laikā. Anglijā un Ueſā, neerehkinot Skotiju un Griju, ſkaita 1½ miljonu ofižialu piperu (beſdarba kauſchu.) Schee laudis, kureem naw neka žita, tā tikai diwi rolas, kurſch ſchodeen patehrē to, ko wakar nopelnižis, kurſch atkarigs no daščadām nejauſchibam, atrodas tik ſliktā ſtahwofli, kahdā ween žilweſ war atraſtees. Wehrga ekſiſtenze nodroſchinata, wiſmaſ, pateizotees kunga egoiſmam, dſimtzilwekam ir ſemes gabalinhſch, no kura tas pahrteek, wiſmaſ, badā nemirſt, bet proletareetim japataujas weenigi uſ ſewi, pee tam wiſch neſpehž wiſpuſigi attihſtit ſawu ſpeku. Pa leelakai datai strahdneeks dara neleelu, tihri mechaniſtu darba datiu (manipulaziju), kura katru minuti atkarhojas un gadu no gada paleek tahda pat, tā bijuſe.

Ja kahds no behrnibas 12 stundas deenā taišijis kneepu galvinaš waj ašinajis ritena sobus, dšihwodams pastahwigā truhkumā, tad zif zilwezigu spehju un juhtu tahds paglahbs lihds 30. dšihwes gadam?

Bet truhkums mahza domat un darbotees. Angfu strahdneeks, pat tahds, kurfch ar mokam lafa awifi, koti labi fin, eefsch ka pastahw wina labums, eefsch ka kapitalista labums.

Peħz Engelfa domam tred-junioni (strahdneeku profesionalas fabeedribas) nespeħj mainit ekonomiska likuma, peħz kura darba algu nofaka darba peeprafijums un peedahwajums.

Scho beedribu weħsture rahda garu rindu strahdneeku zihnaš saudejumu, til retumis pamirds uswara.

Bet tred-junioni beedro un speħzina strahdneekus, palihds teem naħft pee flaidras sawa stahwolka atfihšchanas. Tee ir strahdneeku stola.

Peħz schahdām wispahrejām peefihmem par angfu strahdneeku stahwolli, no kuraš redsams, kahdā zelā radees strahdneeku jautajums un kas tas galwenais schini jautajumā, pahreefim us weħsturistās strahdneeku likumu gaitas apstatiščanu.

Wis Pahrejs apfstats tehnikā.

Dr. E. Tiefena.

Laiščanās tehnikas sinatnišee pamati. Angli kā jau zitur tehnišfajos jautajumos, tā ari lidofšanas tehnikas teoretiki. Matematisko likumu studiju nošime un nepeezefchamiba pee lidofšanas. Kahda eewehrojama matematika eestati par aeroplanu stabilitati. Gaiša kugneezibas falihdsinajums ar juhras kugneezibu. Stabilitate kā pirmejais pamata likums abejos gadījumos. Starpiba starp lihdsfwaru un stabilitati. Lidojamo maščinu ošzilazija (pliwofšana), winas wajadsiba un winas breesmas. Sinatniška un nesinatniška stabilitate. Dašchi pamata likumi pee aeroplanu buħwes. Monoplans waj biplans? — Sewiščhi likumi pee lidojamo maščinu pazefšchanās un ar to ņaweenotās breesmas. Ceteikums, buħwet schauras lidojamās maščinas. Īsmellejums, kahds eespaids horizonfaleem (gulu), wertifaleem (stahweem) un leetkem lihmenem pee gaiša kugeem.

Angli ir leeli teoretiki, kuri gahjuschi pa preefchu apgahmodami daudfus sinatniškus un tehniškus laukus. No otras puses wineem atkal beefchi nahzees schehlotees par to, ka praktiškee panahkumi, kas zehlušchees zaur schahdu zelmu lauseju darbibu, teem atnemti no zitām tautibam. Tam war peewest wefelu wirtni peemehru. Ka ogfu darwā atrodas anilintrahfu weelas, to atrada anglis, bet wahzeefchi schini laukā nodibinaja ruhpeezibu, kas pahrwalda wifu pasauli. Zelmlauseju pehtijumi, kā gases war konzentret schidrumos, notika Anglijā, bet scho lihdsjektu iņstrahdaschana un ismantofšana peekrita atkal zitām semem. Un tahdu gadijumu ir daudf. Katrā sinā angfu sinatnei nenoleedsami peekriht ta flawa, ka ta wispirmā peepalihdsejuse pee schi progresa un tadeht ari zitos jautajumos ar fewiščku usmanibu buħš jausflaufas angtu sinatnu wihri, ari tad, ja atteezīgā laukā zitas semes prakfē buhtu tikufčas jau daudf tabfal. Tā leetas ari schimbriščham atteežas us gaiša kugneezibu un lidofšanas tehniku. Anglijā ir aħrfahrteji leels flaits eewehrojamu galwu, kuras iņschalli un ar panahkumeem nodarbojas ar atteezigeem jautajumeem, kamehr ar mahkfliško lidofšanu prakfē Anglija nespeħle nekahdu eewehrojamu lomu. Bet wifai pasaufei teem japateizas, ka tee ar ņaweem teoretiskeem darbeem iņpirinajuschi pamatus, kas wajadsigi, lai pastahwigi waretu

usplaukt schis jaunais lauks zilweku godfahribā. Kahds eewehrojams angtu siņitiks, profesors Breiens (Bryan) patlaban Londonas schurnalā „Nature“ laidis klajā kahdu rakstu par aeroplanu stabilitati, kura isteiktos uffstatus gribam sche apluhlot. Sinatnu wihrs atfaužas us ņaweem personiņkeem peedfihwojumeem iņ teem laiteem, kad tas ņahzis nodarbotees ar kugu buħwes sinatniņkeem pamateem. Wihsch toreis mahzišees pasihst tā ņauktā metazentra teoriju, un pabrihnejees, ka schi teorija tikai tad bija attihstijufes, kad jau til daudf kugi bija gahjuschi bojā schis teorijas nesinofšanas deht, proti stabilitates nesinofšanas deht. Pats par ņewi protams, ka schos peedfihwojumus gribes atteezinat us tagadejeem gaiša kugneezibas apstahfkeem. Weidsot nu ir atdariti wahrti, pa kureem tad nu legions brofchu godfahrigu zilweku gahfchas us scho darbibas lauku, wifur teel eksperimentets un sche un te — un sinams ne reti — lafam par nelaimes gadijumeem, kuri waj nu beigufchees ar nahwi, waj ari iņleekas kā brihnums tadeht, ka lidotajs pat nelo leeliski naw apstahdejees. Zeefchu likumu preefch lidojamo maščinu buħwes wehl naw; to leezina ari winu daščadibas, kahdas jau tagad pastahw un wehl arween ar jauneem parageem teel papildinatas. Pee tam Breiens iņfalas, un beņ schaubam winam ir taiņniba, ka stabilitates matematiška teorija preefch gaiša kugneezibas ir wehl daudf ņwarigaka, nekā atteezotees us juhras kugneezibu un ka matematiškeem un siņiņkeem wehl japastrahdā leeli darbi, lai lidofšanas attihstiba nahlotnē nebuhtu wehl ilgu laiku ņaweenota ar wefelu wirtni wifadu nelaimigu katastrofu. Buhtu koti grehts un nepateizigs darbs, ja schini weetā mehginatu apstaidrot, kas lihds schim schini pamata darbā jau darits. Mehš tadeht apmeerinaņmees konstatedami, ka Breiens ir koti eewehrojams scho darbu pasinejs, kas lihds schim pastrahdati un tadeht mehš apluhkofim wina praktiņkos flehdseenus, zilfahf tee wifkeem ņaprotamā walodā iņfalami. No toti leela ņwara paschos pamatos ir no wina uņņwebrtā starpiba starp lihdsfwaru un stabilitati. Aeroplans atronas lihdsfwarā, kad tas weenadā aħtrumā laiņchas pa taiņnu litiņu,

waj ari teel stuhrets horizontalâ ruki. Skitti nobalan-
 fetam aeroplanam nemas nebuhtu eespehjangs laistees taisnâ
 linijâ. Schini sinâ matematiskee likumi samehrâ koti
 weenkahrtschi, lai gan pehz Breiena domam tee teel wehl
 nepilnigi eewehroti un saprastî no daudseem laudim, kuzi
 grib nodarbotees ar gaisa kugneezibu. Stabilitates, teorija
 turpretim jau dauds gruhtaka. Wispirms jau skaidri sa-
 protams, ka pamata noteikumi stabilitatei pastahw eelsch
 tam, ka aeroplans, kas neatronas lihdsfwarâ, bet ween-
 lihdsigi kustas, zenschas pehz lihdsfwarâ apstahkfeem. Pee
 tam maschina war sahft pliwot, peenembama sawâ zekâ
 wikaweidigu gaitu. Bet schi pliwoschana nedrihft eet
 pahri pahr sinamam robescham, ja stabilitati negrib apgahst.
 No tam zekas prafjumus, ka wajaga studet us to pama-
 tigako scho aeroplanu pliwoscho kustibu. Ir gaisa kugotaji,
 kuzi sawu lidojamo maschinu stabilitatei samehrâ peegreesch
 koti masu swaru un domâ sche sawu sinaschanu truhkumu
 islihdsinat ar weillibu kugu wadischanâ. Daschi eet pat
 tikahft, ka apgalwo: automatiskai stabilitatei esot koti mas
 swars, jo wehja peepeschî untumi to warot isjaukt. Domehr
 peedsihwojumi jau arween wairaf sahft leezinat pret scho
 weegsprahhibu. Ja pee agrakeem mehginajumeem israh-
 dijees, ka lidojamâ maschina, pee kuras spahrni pahraf
 smaili istezeja V-weidejâ formâ, waj ari pee kuras sma-
 guma punktis neatronas deesgan dftu, teegas tikpat ahtri
 us apgahschanos kâ kugis, kura metazentrs — smaguma
 punktis atronas par augstu. Katrâ gadijumâ ir no swara
 kkuht par to skaidribâ, kahds eespaids us lidojamo maschinu
 buhs peepeschai wehja ahtruma mainai. Ja maschina pirms
 tam atrodas lihdsfwarâ, tad pehdejais mitefees, bet ma-
 schina zentisees peenemt tahdu stahwolkî, kâ eetikt no jauna
 lihdsfwarâ, kahds faskan ar pahrgroftfeem apstahkfeem.
 Schai jaunai kustibai bet tâpat wajaga faskanet ar sinameem
 stabilitates nosazijumeem. Tas isklausas pats par sewi
 saprotams, itin kâ to wairs nemas newajadsetu fazit. Li-
 dojamâ maschina, kura eelschpus sinamam robescham pee
 pastahwigas kustibas ir stabila, noturefees arween pareisâ
 stahwolkî, ja ween schis robeschas netiks pahrfahptas.
 Breiens un daschi ziti pehtneeki, starp teem sewischki
 frantschu kapteins Ferbers un anglu fiftkis Lentschestrs
 (Lanchester) nu ir ar matematikas palihdsibu puble-
 juschees isdbinat stabilitates likumus schaureem aeroplaneem,
 kuru nesejs lihmenis (lautums) atronas masâ stuhri pret
 lidoschanas liniju, it sewischki eewehrodami peeminetos
 pliwojumus. Tee ischkiras pee tam simetriskâ un nesime-
 triskâ stabilitatê. Pahreesim atkal pahri fshkumeem un
 aprobeschoftmees us wispahf saprotameem likumeem. Ir
 diwi simetriskî pliwoschanas (oszilazijas) weidi, raugotees,
 waj ta noteek pehz ilgaka waj ihfaka starpbrihscha (perioda).
 Ihfa perioda pliwojumi pastahw pa galwenai teesai
 eelsch tam, ka smaguma punkta oszilatoriskâ (pliwoschâ)
 kustiba noteek wirseênâ stahwus us lidojamo liniju,
 tâ tad swaidas stahwus, kad lidojamâ maschina kâ
 wisums kustas horizontalâ (gulus) wirseênâ; tam pee-
 beedrojâs wehl klast rotatoriskâ (apfahtrinkojoscha)
 pliwoschana ap smaguma punktu. Pee tam nebuht ne-

wajaga buht fahstitali kahdai swahrstifchanai ahtruma
 lidojuma wirseênâ.

Stabilitates apstahkfi atkarajas no nesaja lihmena
 leeluma un stahwokka, kahdu tas eenem pret smaguma
 punktu, samehr atkal gluschî weenalga kahdâ lenka gradâ
 lihmenis nostahdits. Pee lehnas pliwoschanas pahrgroftbas
 lidojamâs linijas ahtrums ir pate eewehrojama kâ pasihme.
 Lidojamais zelsch teel nostreets wilnu kustibâ. Wilnu kalni
 pee tam asafi, nekâ lejas un wilnu krihtoschâs dasas
 stahwakas, nekâ zetoschâs. Lentschestrs tadeht eeteiz stabi-
 litatei par labu, ka preelschejais nesajis lihmenis buhtu lee-
 lakâ lihmeni, nekâ pakatejais, waj ari wismas tikpat leels,
 pats par sewi saprotams gadijumâ, ja tahdu lihmenu ir
 wairaf.

No koti leela swara rahdas buht tas, ko Breiens sata
 par starpibu starp monoplanu un biplanu, ar zitem wahrdeem,
 par weenjunti un diwjunti. Kâ sinams, tad jaunakâ
 laikâ beeschi ween mehds strihdetees, kura no schim abâm
 lidoschanas maschinam ta labakâ, pee kam lihds schim pee
 mahftlikfas lidoschanas nebuht naw skaidri israhdijuses
 skaidri faredsamâ starpiba sekmu resp. nesekmu sinâ. Ari
 pehz Breiena domam ir samehrâ weenaldisigi, waj monoplans
 waj biplans atteezotees us kahdu ihpashibu, ko tas nosauj
 ar „neatkaribu no augstuma.“ Swarigakais pee tam ir,
 waj swars teel nests pa dasai no augschejâ waj no pala-
 teja lihmena, waj ari pilnigi no preelschejeem, pee kam
 tad pakatejee wairaf waj masaf paleek neutrâli un darbojas
 kâ stuhres. Weenjuntis ar tahdu neutrâli asti ispilba
 augustus stabilitates prafjumus, ja peeteekoschi eewehrots
 lihdsfwaras us wisumu. To sewischki Lentschestra ispehtijumi
 matematiskî pastiprinajuschî. No otras puses stabilitate ari
 pee zitâm lidojamâm maschinam, it sewischki no Woasina
 (Voisin) pagatawotâm ir tikpat weenkahrtscha, peenemot,
 kâ teel eewehroti schee nosazijumi. Koti swariga data no
 ispehtijumeem atteezas us lidojamâs maschinas kustibam
 stahwuma sinâ. Schis manewris prasa sewischku usma-
 nibu, atteezotees us stabilitati. Ja aeroplans sahft kahpt,
 tad tas, ko mehds sche dehwejam par simetrisko stabilitati,
 teel stipri apdraudets. Teorijâ weenjumis fahdetu sawu
 stabilitati, ja tas winkeli kahpj us horizontu, kas masafs,
 nekâ diwas reises til leels, ka tâ fahzamais usbrukuma
 winkelis, t. i. galwenâ lihmena teeziba pret laischanâs li-
 niu. Pretestiba maschinas preelschypuse dara eespaidu us
 stabilitates paaugstinaschanu un ta war tikt arween wehl
 jo projam paugstinata, jo gaisa struhwu speedeens ah-
 rumam masinajotees top masafs. Laikam gan stabilitati
 wehl wairaf waretu paleelinat, ja diwu neseju lihmena
 weeta leetotu trihs tahdus. Pee lidojamâs maschinas slih-
 schanâs us leju simetriskâ stabilitate katrâ gadijumâ ir lee-
 laka, nekâ pee horizontalas lidoschanas. Schee pastahdro-
 jumi waretu noderet preelsch tam, lai apgaismotu ihfti
 breefmas, kahdas war zeltees pee pazelschanâs gaisâ, kas
 wehl jo wairaf wajadfigs, ja eewehro ka wesela wirtne
 nelaimes gadijumu notikuse taisni kahpjot pahraf ahtri
 gaisâ. Kapteins Ferbers sawos ispehtijumos pa galwenai
 teesai nodarbojees ar weena weeniga aeroplana stabilitati

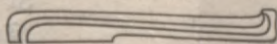

un winas attaribu no swahrstijumeem speedeenu widus punkta gultnē, kas atkal nofajiti no pahrgrosfibam usbrukuma winkeli. Gruhtibas pastahw eeksch fefoscha: ja weens no neesejeem lihmeneem teel greests, tad speedeena widus punkta gultni war aishidit fahnus; lai iswairitos no ta, ka tas lai nenofiktu lihds bihtamai pakahpei, Breiens, ka jau aishidits, eeteiz aeroplanus buhwet ne pahrat platus, ta ka teem stabilitate buhtu nodroschinata zaur kahdu asti, waj diweem weena aif otra eerihkoteem lihmeneem. Schim tipam fewischki leela wehrtiba atteezotees uf teorissam studijam, tadeht ka schauras lidojamas maschinas, kuru lihmeni wehrsti masā stuhri pret lidojamo liniju, jo tas tad problemu padara par wisweentahrschafu. Matematikeem lai buhtu wehl aishidits, ka simetriflee un nesimetriflee pliwojumi nofakami zaur zeturtas pakahpes falihdsinojumeem, no ka ween jau redsams, ka stabilitate ir koti faweschgits problems un ka jamekle metodes, kas winai tuwina.

Wehl gruhtaki matematiski isfinat nesimetrifko stabilitati. Sche atteezas uf nepeezeeschamibu aprehinat fewischkos eespaibus, kahdi horizontaleem waj weentahrscheem aeroplaneem ar stahwus lihmeneem un usleekteem Vweidejeem lihmeneem. Ari schos jautajumus kapteins Ferbers atfistama kahrtā studejis, bet atbildet galigi uf teem wehl ilgi naw eespehjams, un ka Breiens domā, tad pat wehl newar dot kahdu atbildi, kahdu dewis Ferbers. Pehdejais pehtneeks usfkata aeroplanu par stabili, kad tas aprafsta struhwi, kamehr Breiens ari pee tahda eefahrtuojuma stabilitati neeskata par nodroschinatu. Tahkatee ispehtijumi atteezas uf wertikalo lihmenu, waj, ka arodneeki winu dehwetu, spuru derigumu, atteezas tahkat uf spureem pee usleekteem aeroplaneem, jeb aerofolijam, ka arodneeki winas fauz. Stahwu spuru rofinajums attarajas no wina lihmena isplatibas. Ari scho jautajumu Lentschestrš domajas jau esam issehkhris, bet Breiens wina flehdseenus neeskata par galejeem un falihdsina to zeku, pa kuru winsch gahjis ar zetotaja pehtneeka zeku, pee kam schim pehtneekam

truhtst kompasa, kas to nowestu un usturetu uf matematiski pareisa zela. Pehz Breiena domam sche matematiskai analisei buhs jaleek wehl jauni pamati, eekams war notikt pee sinameem likumeem, ka wislabaf eerihkojami stahwu spuri pee lihmeneem. Pee aeroplana ar tikai weenu stahwu spuru to speedeena widus punktam wajadsetu atrastees druzin preeksch neschanas punkta un reisā atrastees ari pahr to, kas lahga naw faweenojama ar lihdsfwaru likumu. Gruhtibas peenemas lihds ar augofchu ahtrumu un lihds ar usbrukuma winkela pahrgrosfibu.

Wispahr Breiens leelas dakas gaisa fugotaju nesekmes isskaidro pa leelakai dakai ar to apstahkli, ka jaeewehro tik daudsi nofajijumi. Isleetojot stahwos spurus pee preekschpuses, war ispidit weenu stabilitates nofajijumu un tomehr atkal zaur kahdu zitu nofajijumu stabilitatei kaitet, un peetaisot tamlidsejus spurus pee muguras puses war notikt pretejais ar tispat labeem panahfumeem. Maschina war atstahd droschas automatiskas stabilitates eespaidu, kura tomehr tai war buht wairaf par kawekli, nekā lihdsjet, tadeht ka stabilitates nofajijumi wehl peeteekofchi naw ispehtiti. Ja gaisa fugotajs gluschi atfalas no stahweem lihmeneem, tad wina maschinali gan peemitis masaf stabilitates, bet warbuht, ka tam tomehr buhs eespehjams nodroschinat lihdsfwaru zaur mahkslisku kontroli, kahdu tas eeguhst pats zaur wingroschanos. Ja nu pee wisa ta wehl peenem kahrt, ka daschadee spahrnu weidi, it fewischki winu atkapschanas no weentahrscha lihdsenuma, waj atkal winu smailums galos eenes atkal no fawas puses analise leelas gruhtibas, tad beidsot naw ko brijnetees, ka tik gruhti fawneetsami matematiski pamati mahksligai lidoschanai. No otras puses naw ari ko brijnetees par to, ka lidoschanas tehniki negrib scho laiku nogaidit, bet labaf stahtees pee pahrdroscheem mehginajumeem, pehz tam, kad no atfewisfcheem zelma lausejeem mahksliskā lidoschanā fawneegti tik eewehrojami panahkumi.

Pelekais barons.

Scholaitu epofs sešchās nodafās. Wiktora Eglischa.

VI.

Zihna ar puhki.

1.

Tā Sehja dusmojās. Par beeschi
 Bij tomehr razees grabmatās.
 Un domās eeguhlees tik zeeschi,
 Kā ahpšs jau. So atmest tās
 Un isnahkt zihnas laukā braschi,
 Un Puhki pekļē eemest ašchi,
 Kā bija radis jaunibā,
 Wairs, lifas, newareja tā.

Tam aufis Straupes fili schmahza,
 Kā flos wehl tas weentuligs,
 Tik idealam padewigs,
 Un to waj dshwes bailes mahza,
 Kas pehfschni uskrituschas tam
 Kā dsejneekam, waj zitam kam.

2.

Launs, dusmigs tas jau pats uf fewi,
 Pats fewi fahf jau pelt un nihst,
 Waj nelabais tam ferdi dewis,
 Un mokās salti fweedri lthst.

Rahds Berlinē wehl zeets winsch jutās,
 Bet Straupē wišs jau jubsmu putās.
 Tit naw winsch — teizu — wakarejs,
 So teescham walbineeks tit Zeifs.
 Tit Zeifam sibenī wehl klaufa,
 Tit Zeifs spehī jobus peļlē treekt,
 Raut tuhstoscheem tee nemas sweegt,
 Kur w i n a gaita wehl tit gauša.
 Bet saht winsch taudis iseet drihs,
 Un eet tā deenas diwas, trihs . . .

3.

Bif patihkami zihnā dotees
 Pret wihrū, kas ir lihdsigs mums,
 Pirms nahwes wehl reis aplampjotees —
 So dails schis feno paradums.
 Bet tā lai zihnā eet ar schurku,
 Ar Lihgas Dtni, Bergu Turku,
 No kureem nolamats waj fists,
 Kas ween naw bijis schurnalists?
 Un tomehr buhs reis zihnā jaet,
 So weegli kaujams Puhkis naw,
 Kopsch masas wina warā jau,
 Un rimtees man par welti mahjeet: —
 So publis dšital tumšā smol,
 So Puhkis laiflat seltu rot.¹⁾

4.

At, puhka prahts fen wiseem finams:
 Te revoluzija, te speegs,
 Te wairs tit zirkū eekustinams,
 Te deers tu winam, te jau leeks,
 Bet publi waroneem wajg walbit,
 Un puhkeem wina nekaut maldit,
 Šj tumšas ideisejas faukt,
 Laut latrai sawā weetā plaukt . . .
 Bet Sehju skauda, lihds kur tilās,
 Pat Sallts un Jaunais teaters,
 Kas mahšlā tilai gaisū twers,
 So skaut nekam wairs neapnikās.
 Tit reto leelpilfonu balšs
 Sauz — teesai jabeids meleem galšs.

5.

„Zuhs fatat teesai?“ Sehja smejas,
 „Waj goda teesai?“ — Ne, mums kronš
 Ir teefas dewis. — Jau no sejas
 Teem Sehja nolafjis, ta tons
 Wehl winos wezpilfonists walda:
 Wehl gods tos teorijās malda,
 Kur Sehjam truhšs dšihws jau dwehšs.
 Bet naw wairs swescha mums schi wehšs:
 Preeksch muischneekeem til gods mums bijis
 Un atstahšs korporazijās,
 So dšihwē reehī wehl formas schās.
 Un gods muhs ar naw eeraudšjis.
 Bet teem, kam Sehja jau ir dots,
 Dots stingrais goda wihra fods.

6.

Winsch wišu, waj nelo ir gribejs
 Luht, kahdam winam japaleek!
 Un ilgi swehtās dusmās sibejs,
 Winsch Puhkim melus atsaukt leek.
 Un Puhkis drihs to ari dara,
 Tit atsauksmei schai mas ir swara —
 Lauts aisdomam wehl kuplām selt,
 Waj winsch ar faknem ees ko zelt?
 At, Rigā schitā beskauniba,
 Par taktu faukta, fen jau set,
 Tās Trimalchiji nenopek, —
 Bet Sehjam zeeta bija griba.
 Un es, kaut flirts wehl duelants,
 Bet Sehjam labs jau sekundants.

7.

Un eerados es Puhka pili,
 Kur wišs wehl labwehligs un jauks,
 Kā atreebejs, tā spoks — jo fili
 Un melni spoki winau sauks
 Uš elli, lihds to gaischi teifschu,
 Bif ihš inzidentu beigschu . . .
 „Bet, draudšm mihtais, schautees es —
 So nelgas tatschu ne'fam mehš —
 Nekahdā finā newareschu.
 So kas ar to gan peerahdits,
 Tit awisei buhs defizits.
 Tad tā wairs attaisnotees spehšchu,
 Ka buhdams zentigs progresfists,
 Buht warejs biju duelists.

8.

— Jums attaisnotees buhtu leeki,
 Ja nahktos zihnas laukā krist;
 Ja Sehja kristu — tautas preeki
 Kā kaus gan Zuhfu slawai dšist?
 So Sehja tatschu samaitajis
 Ir tautu, — w e h l naw maitat stahjis? —
 „To wiš wifās malās teiz,
 Kā weena balšs lai wifās weiz?
 Bet dodu swehrestu es swehšchu:
 Schaut wihram, dšihws kas, gara pilns —
 Man leeds to firdsapšinas wilns.
 Rai subds, es winam atbildeschu.
 Raut braschs reis biju korporants,
 Nu ideals man labais Kantš.

9.

— Raut debefis, waj peļlē lehšfeet,
 Jums jaatrod buhs sekundants,
 No duela wairs neisbehgfeet,
 So stuhrgalwigs ir Sehja mans.
 Winsch fokeem pahrdomateem, lehneem
 Zaur ideisejam, prahta ehnem
 Grib tautu gaismas pili west,
 Bet pirms wehl puhkus peļlē mest.
 Zuhs pirmais winau nijnajat,

Kahds fen te mums jau eeradums,
Luhl, lamdeht greesees winsch pret Jums
Un weenâ wifem uffauz — stahjeet!
Schai wihrà spihd wehl Deewa waigs,
Tas saimotajeem — Behrkons baigs. —

10.

Un Puhkim mati kahjâs zetâs,
Kâ ogles azis tumst un dseest,
Par meefam faltas trihsas wekas —
Un fahf winsch sawas mokas zeest
Bet nelaimigo apraudaj'schi,
Mehs modifamees diwreis gaischi.
Teef winam attauts neleels laiks
Preefsch atbildes, kad pahrfrees twaiks . . .
Bet metals dischs til leesmâs schtistâs,
Ne ruhbas gabals, fwina pits,
Kas tikai migâ un dskal stigs,
Lihds pascheem welneem jaaisbihstas.
Kâ schulers Puhkis kahrtis jauz,
Lihds Sehju gubernators fauz.

11.

Bet Sehjam waj'g til parahditees,
Kur fen jau passhts goda wihrs,
Un war jau drofchs winsch atwaditees —
Sirds, prahts un ari waigs tam tihrs.
Til Ludwigs tomehr neatkahpjas,
Jo tikai wehsis tumfâ rahpjas . . .
Teef atklahts teatrs-interim,
Sem laudim kahpsti lihsti un dim.
Te Sehju eeraudstjis Puhkis
Jau baitu fweedros fwihst un schtist,
Par waigu drihs tam plikis lihst,
Un brehz — par ko? — wehl darba ruhkis.
Bet Sehja, wifs weens sibens daiks,
„Par auf!“ tshulst kâ deews kahds baitis.

12.

Un Martai — Martai tas ir jaredf . . .
Kaut firds kâ swans tai kruhti lez,
Bet notikuscho wina pahrrerdj
Un Puhka kaunu weilli fedf.
Til mirkli Sehjam wirfû skatas,
Un winas kruhtis sadragatâs
Tahds eenaidâs, tahda uguns deg,
Ka pahri waigeem afras tel.
Tad aiswed wihru wina projam,
Jo labakais tam mahjâs braukt,
Kaut grib gan poliziju faukt
Un feewai redj ko eeskaidrojam . . .
Bet Sehja ari mahjâs eet,
Til wifs tam — wifs tam neeki schteet.

13.

Bet kamehr ilgst wehl mehniâ pause,
Mums jaissin, kas laudis teikts,
Jo drihs ween bis un bravo daufa

Teem galerija . . . „Puhkis beigts!“
Sauz pilsons kahds: jo sabaidijees
Kâ behrns winsch tikai iswairijees,
Lai wehl, un wehl tam neemet,
Waj paschâ pekle neeewed.
— Ach, Puhkim tatschu weilka spalwa,
Un awisès tiks ispuschfots,
Ka pascham Sehjam plikis dots. —
„„Nahts talkâ ari feewas galwa.““
— — O — o! Kaut Martai milijons,
Bet dshwe naw wehl „Pinfertons“. — —

14.

Tâ spreeda pilsoni, bet ziti —
Kas kuram pirmais prahtâ nahf,
Jo itdeenibas nomoziti,
Te wifu aismirsis jau riht,
Un pelbes tahtak awischjutâs,
Jo lasis wifu, ko ween drukâs.
Dshws gars no Deewa retam dots,
Kaut jazeesch wifem wina fods . . .
Un prahts, schai puhli nostatotees,
Kas isfleegts jau til apfinigs,
Kaut ilgi wehl kâ nihzis nihks, —
Nis ta mums prahts waj leesmâs dotees!
Bet mahfsta, ideals un gods
Scheem nelaimigeem — nahwes fods.

15.

Til patstahwiba garu faudse,
Til isglistiba gaismu weesch,
Til waldischana wihrus audse,
Kas fwehti domâ, dskil zeesch.
Kad winos tiranija mostas,
Teef rewoluzijas tad postas,
Bet lihds ko ka un â wara nost,
No jauna labai jaatmost.
Jo puhls kâ fwehrs ir turams rotâs
Tam, gudribâ kas absoluts,
Lai neaisfrauj ta katris pluts,
Un welti winsch til neismokas . . .
Bet labak Puhkim sefosim
Un tam, kas kruhti Martai dim.

16.

Teef sawâ pili eeet abi,
Kâ isnahkuschî, tikai wifs,
Kur bij til patihkami, labi,
Teem tagad fweesch; un ismifis
Wihrs fabruht kabinetâ sawâ.
Pat Martas ilgi redsams nawa . . .
Tad eenahl ta kâ marmors stalts,
Jo wifs us winas daiks un balts,
Til peere nahwes fweedros wiso,
Un luhpas tiko wehrtees spehj:
„Tâ eet, ja tuffchas tenkas sehj!“
Bet wihrs kâ tshuhstas eedselts biso,

Ar rokam matus nost waj plehsch,
Lihds ustrautumu wahrdos dsehsch.

17.

„Waj tās wehl tenkas tew, ka Sehja
Ic tautu maldijis? Ka zeeft
Lai smagos sodus wajadseja?
Ka religija, titums djeest?
Ka skolneejes pat trona skolās
Jau studenteem un sehneem folas?
Ka hipoteses jau smigās
Un teorijas schausmigās
Jau rauj is paschas dabas laukā?
Ka prahti wiseem schaubās smof,
Pats sewi gara awots lof,
Un wehrschas nakti deena jautā?
So naw wehl g u d r i s sinoschais,
Bet — idealus minoschais!“

18.

„„Tos Sehja mums, ne tu wairs sehft,
Tik ismifuschais mostees prot;
Mehs sawos idealos wehft,
Bet winsch — mums d s i h w u s winus dod.
Bes upureem nekās naw guhstams,
Tik nahwes breefmās gudri kuschstam,
Un tikai leesmās schkistās selts, —
Ne wolti tew schis plikis swelts.
Kā foris greeku tragedijā²⁾
Mehs sinam tikai pelt, waj zelt,
Bet dshwi lihds pat galam smelt
Ic muhscham waronlittens bijis.
Zaur tewi muhs winsch wisus fit, —
Luhf, tamdeht man schee sweedri rit.““

19.

„Muhs wisus fit? . . . Ja, wisus teescham,
So kas jau zitur iszeests fen,
Winsch wehlas wehl lai paschi zeescham,
Lai wisa tauta smof un sten.
Un tad — waj idealos wedis?
Tik dšlak teorijās bedis,
So sinatneeks tik ellē dshws,
Ne sewi radoschs, daitis un brijws.³⁾
Ka teescham ellē winam weeta,
Ne sabeedrifkā dshwē nahft
Un karjeru ar pliki sahft —
Ja apnemshanas mana zeeta!
Seb schitais besdeews, nemeerneeks
Muhs wisus wehl waj pelli treeks.“

20.

„Tu Sehjas muhscham nepashtfi,
Pirms nepadoses winam ween,
Un noseedsneekam pehdas dshfi,
Lihds jutifi — pats pelli skreen.
Ne domaschana gudrus dara,
Tik peedshwojumos ic wara;

Bet ic wehl laifs un tamdeht steids,
Ar atshshanos kidu beids!““
„Tad es jau tahrs? Winsch deeweem lihdsigs?
Un Mosus, Gete wairs tik mahz?
Wairs tikai ismifumā prahts?
Un tikai Sehja neishihzigs?
Schis Sehja wehl waj praweets buhs,
Par i d e a l u wehl waj kuschs?““

21.

„„Tu tikai brijnees! . . . Pat par godu
Wairs nedomā, kas pasaudets!
Kur zits tam lemtu nahwes sodu,
Tew tikai ideals wairs swehts.
Al, pascham welnam mas wairs deram,
Ja tikai tizam mehš un zeram,
Tik isdomajam wisu to,
Bet neishaudam wairs neko! . . .
Pat plikis wairs tik murgs tew leeks,
So posts kaut furam usbrukt war,
Un tikai tamdeht japahrwar,
Lai nedabutu jaunās treekas;
So wifs jau pahwarets ic fen,
Wairs tikai nelgas zeesch un sten?“

22.

Bet sini — pazeest dauds es spehju
No tewis. Dshwes lutinats
Tu nebiji. Wehl pahrstahweju,
Ja tewi nizinjaja kahds! . . .
Tā gahja gadi peezi, seschi,
Mehs stihdejamees wairs tik reschi.
Bet tagad — tagad, manim schkeet,
Tu mani speed lihds galam eet.““
Un winas stahws kā norauštijās,
Wifs noylaka un kkuwa smags,
Slats eeshwihojās ihgnis, traks,
Kā tshuhstas winai apfahrt wijās . . .
Bet Puhkim, lihds tas Martu reds,
Sirds plaukst un kruhtis dshwa lez.

23.

Winsch gataws pat waj ellē dshwot,
Ja tikai seewa mihl wehl to,
Un sahft no aisspreedumeem brijwot
Winsch preezigs Martu peewilto:
So pascheem ween mums wajgot sinat,
Kad sewi pelt, kad pagodinat;
Bet eenaidneeku waru schkelt
Un weetas buhs, ja gribam felt! . . .
Un jods, kam diwpadesmit galwas,
Kā breefmigs negais tumst un ruh,
Strej pirms wehl Martu speest pee kruhts,
Un tad — tad grabht pehz tintes, spalwas . . .
Bet Marta sabojata jau,
Nekas wairs winai Puhkis naw.

24.

Ta gara azim reds tif Sehju,
 Kas tahli-baigs un turvi-saigs
 To wik un sauz ar burwja spehju.
 Un winâ wifs tif dais un swaigs,
 Kâ deewâ kahdâ. Un zil klufi
 Tas winai tshufst — nahz duff, duff
 Pee istwihfuschâs manas kruhts!
 Lihds aufis winai dun un duhz . . .
 Bet pehtschni jods to wehl un muto,
 Kâ uguns katlâ wina plost,
 Grib kleezt, bet newar rihstas, smof,
 Lihds balta wisa dusmâs puto
 Un wihram otu pliki schauj . . .
 Bet ronîs — ronîs projam mauj.

25.

„Es kristits — wifu peedot waru!“
 Winsch flautot azis swehti smilkt.
 Tad raud. (Al, kahdu dwehles spar
 Wehs juhtam Martâ! . . .) Kaudas ilgst,
 Lihds Marta smaïda jau un smejas,
 Tai nahwes sweedri suhd no fejas,
 Kâ rose wina plaukst un seed
 Un smarschojot pee wihra eet.
 Wehl atfahrto pehz wahrda wahrdu,
 Kas fazits jau; tad mihti luhds,
 Kas samelots, lai winai suhds.
 Un wihrs — fahf brauzit kuplo bahrdn.
 „Nè, melots, teiz winsch, naw nekas,
 Tik peerahdijumu tam mas.“

26.

„Ja tà? Tew atleef tikai duels,
 To plikus wajag noskalot.
 Un ne'fi wairs tik ind'widuels,
 Tik sofists wifu war un prot . . .“
 „Tad teescham ugunis lai sweeschos,“
 Brehz wihrs: „un Zums no zela greeeschos?!
 Al darbs mans — darbs mans nepaweikts!
 Un tikums, progress — wifs tad beigts!
 Al behrniba, af jaunibs preefi,
 Kad wifs reis laistijâs kâ selts!
 Pat mihlas sapnis bijis welts?!
 Tik materjalisms, baudu neeti?! . . .
 Bet mostees, duhscha! Sauns un swaigs
 Lai wehl kâ Sansons teeku baigs!“

27.

„Zel neleekulo! Dîrdet reebjas
 Man schitos gaudus smeekligos!“
 Un daitâ Marta wisa weebjas:
 „Kâ tahds wairs plikus noskalos,
 Kas tikai jaukt un murgot wehlas!“
 Bet kruhts par wetti winai zehlas,
 Par wetti kaunâ twihla waigs —
 Bij Puhkim wakâ spruzis twaits . . .
 Un Martai suhd jau atjantiba,

Wisapfahrto sawellâs jau natts,
 Wifs muhschs kâ smagos twaitkos ratts! . . .
 Bet Puhkim aug wehl eedomiba:
 Wairs neespehjamâs naw nekas —
 Un Martai kehki rahda tas.

28.

Bet Marta? Atfahrto wehl reisi,
 Kas wihram jadara. Tad eet
 Zaur sahli klusajo pa kreifi,
 Kur wineem — af! — tur gultas, schfeet . . .
 Un Marta atmosias te wisa,
 Jo duhscha, paschureis kas dîsa,
 Ar burwju waru winu rauj,
 Un Daitâ Puhki pekî grauj.
 „Tu reis man labosees, jeb smeju
 Par taweem draudeem es! Un kairs
 Mans waigs tew's newaldsinâs wairs.“
 Ta nosuhd un pehz mirkta: „eju
 No tewis projam!“ winam sauz.
 Un eet, kaut wihrs kâ wehtra kauz.

29.

„Waj teescham atleef tikai duels!“
 Wihrs nokriht, melno moku flauts,
 Un naw wairs lepni ind'widuels,
 Bet sewwai tumfâ pafal schmauz.
 Tik Martas nepahrwed wairs mahjâs,
 Kaut wisa polizeja kahjâs.
 Bet saudet Martu! Prahts waj suhd!
 Dauds gruhtaks newar duels buht! . . .
 Un twer winsch korporeta dunzi,
 Un mehginas gan schâ, gan tà,
 Lihds awischflapi eemaitâ
 Un isbeedè no katta runzi . . .
 Bet pirms par eenaidneeku lemt,
 Tam wajag daschas stundas nemt.

30.

Un josch uf Selbstschuzi winsch rihtâ,
 Kur schahdu bruneneeku dauds.
 Tik ihstâ wahzeetiba bij ta,
 Un tomehr — tikai paschu fauds.
 Ka pilsehtâs wairs waj neweena
 Naw germana — tas gaischs kâ deena,
 Un tik uf lauteem muischneekos
 Wehl daschâ waram minet tos.
 Bet kamdeht paschukauds tad zihnas
 Tik neganti? Al — lepnums, kauns!
 Bet wilks tos gaismâ laitmets jauns.
 Par mums jau wif wini brihnas,
 Wehl wajadfigs, lai apflausch muhs,
 Un Rigâ tikai latwji buhs.

31.

Tur Puhkis eemahzijeas kautees,
 Nu lepnis Sehju zihnâ sauz,
 Wairs ismifumam negrib kautees,
 Un kahdâ rihtâ wini brauz

Ar wilžeenu uš juhrās malu,
 Weens otram gatawojot galu.
 Bet lihds ko mehrkim tuwak nahsts,
 Waid Puhkis, spehju ņumiju mahsts.
 Un solas tuhktošch desmit seedot,
 Ja winu tikai eewaino . . .
 „Warbuht ar rungu reewaino?!“
 Brehz Sehja. Puhkim tomehr peedob.
 Tik eewainotees pašcham ļauj,
 Lai pats ņew wihra laurus plauj.

32.

Lā beidsās duels nedstirdetais,
 Rā beidsēes Domē ar daschs labš.
 Un Puhkis godigais un ņwehtais
 Ir tagad teescham klušs lā kaps.
 Tik Martas, ņawas daiķās Martas
 Wairs neatrod. Un ņit jau kartas
 Pa wafareem. Bet mahjās brauz,
 Kad winu ņeenas dejoj ļauj.
 Ir tumšas druhmā pilš to gaida,
 Un pilš ņulains, meitens kaħds,
 Ko wiņsch lā leetuwens wehl mahz
 Un tad pee wiņeem welneem raida . . .
 Ir tomehr ņapratis ļaut ko,
 Jo ņewi nihst un noņchēlo . . .

33.

Te laiks mums iņschkirtees ar Puhki,
 Jo pats wiņsch ņewi maldijees,
 Kaut wiņur eejauzas ņchee ruhki,
 Pirms naw wehl chaofs waldijees.
 Ap katru jauno domu ehku
 Tee ņazet puteklus un brehtu,
 Ka newar iņschkirt ne pat welnš,
 Kas diņchš, kas noņodams un melnš. — —
 Bet atgreesņimees pee Sehjas,
 Rā wiņsch peħz plika mahjās eet,
 Un ko no daiķās Martas ņchkeet,
 Tās ilgus gadus neredņejis? . . .
 Al, Martā juhtams wiņš tas pats,
 Tik trakals modees abos badš.

34.

Rā aħrpraħtigš wiņsch ņewi weras,
 Kur wiņš lā niķnās leesmās ņwehl,
 Jo pirms ta winam nepeederas,
 Wiņsch pilnigs newar justees wehl.
 Pušpaņaules ir winam Martā,
 Un tik pee Sehjas dņihwot war ta,
 Teem ņchirteem laimes newar buht,
 Jo puņem weņelam waj'g kluht.
 Un zihnai Sehju glaħbs no ņpoņeem
 Tik garā modees dabas speħts,
 Kad ņaule winam Martā leħts,
 Ar diņcheem nodomeem, ar joķeem.
 Al Deews, lā warons leels war kluht,
 Pirms newar lepns uš ņewu buht!

35.

Un lihds ko dņirdejs wiņsch, ka Marta
 Ir noņuduse, neatstahj
 (Kaut Riga ņingra wehl lā Sparta)
 Tās wiņur mellet Bet waj mahj
 Teem laime? . . . Ja tik diweem Riga
 Teem ņods preeņsch wiņa nepilnigā
 (Lai kur un lā tas parahdas),
 Tad liktens winu neatstahš,
 Bet peeschkirš reis wiņpilnā mehrā,
 Ko speħj ween Deews un daba dot,
 Un poņtu, laimi iņbaudot,
 Tee nemt no ņewis liks mums wehrā,
 Zil pilnigs kluht war dņihwes stahstš, —
 Un beigsēes ņchaubu waras laħstš.

36.

Al Deews, lā wini gawilejot,
 Tad miħlas baudā kawesees!
 Un idejas lā ņwaigsnes ņehjot,
 Tās dņihwē pirmee iņwest ees.
 Un iņdomajot wiņu domas,
 Wiņņwarigatās speħlēs lomas,
 Un peeguruņchos kaps tad ņauks,
 Tee wehl reis ņaules galmos plauks . . .
 Bet jabeids man ņchi ņestā dņeefma,
 Ar ņesto pirmā dāta ar'.
 Kaut dauds wehl winā eepihst war,
 Bet otrā — warenaka leefma.
 Tik ta wehl paħrdegt jaatstahj,
 Wehl ļausgaiba, laħtaj!

Epiloga weetā.

1.

Pee Lewis, laħtajš, te greeņchos
 Un luhdsu — n'eņ paħrat ņingrš.
 Kaut ņtrauji eekņchā dņihwē ņweeņchos,
 Kaut iņnes mani pantmehrš wingrš,
 Bet waj gan pilnigs eš? Pat deeweem
 Wajag duņmot Olimpā par neeweem,
 Ja paļaimejees mirņtigiem
 Ir uņeet daschas kluħdas teem.
 Bet eš — eš wiņeem lihdsigs ņkaitos,
 Un tikai reti ideals
 Man parahdas lā demons baħls,
 Kad eju ņawu zihnu gaitās,
 Un breħz man plenzis-reĆensentš —
 „Luhš, iņwirtuņchais detadentš!

2.

Bet muħņu ņonda komiteja
 Man protokofs ņlawu pausch,
 Ka Barons Belekais ir dņeja,
 Kai numurs pirmais japeeņpauņsch.
 Un balņš dalas tik waj kluņam
 Tas wiņš naw ļaiņdara? Duņam
 Waj wiņš naw jaatstahj wehl? Kauns

Teem pirmem wirfū bruks, ja jauns
Kur uswarēs. Un Rundfinsch tamdeht
Teiz: „rokrakts nebij salafams“,
Pat Kreizbergs spreed naw dabujams,
Un Klaustinsch faktā noruhz: „tamdeht,
Schis Sehja straujs tahds, gudris, weegls?
Un kam winsch smeij tā — brr! schis smeekls...“

3.

Un duhscha tikai diweem rodas
Par Sehju diwdomigi spreedt.
Weens dsejneeks bankrotejs, kas dodas
Nu manam Puhkim blakus zeest,
So abeem patihk wairs tik seewas
Un ellē pat, ja naw par teewas.
Bet otram — Lejneeks tuwins draugs,
Un man par winu spreedums jauks.
Schee goda wihri wehlas meera
Un ja tik meeru puhkeem kauj,
Tad dsejneeks droschs lai laurus pfauj.
Un gudra bija plika peere:
Waj kasa dsihwa naw? Un wilks? . . .
At, wilks schis zauri muhscheem wilks.

4.

Bet ja ar spreedtu peezi pauri,
Kā matu wineem domu mas,
Un ber ko behrdams — wifs kriht zauri,
So nepatihk teem wairs nēlas,
Kā tikai Neikens, Raubfits, Apfits,
Tad Sauleets, Pluhdons wehl. Bet apfits
Los wifus fen jau laika gars,
Kaut ta wehl nefareds schis bars . . .
Tik isglihtiba, baudu wara
Un dsihwo domu, juhtu spars,
Bet zihnās paschajuhtas swars
Muhs uswaroschus, daitus dara.
Un tumschais fonda skolotajs
Preedsch mana Sehjas fen jau lajs.

5.

At, Sehjas zilti fewi skaitas
Kurs Allunans un Lautenbachs,
Tad Rainis — Weidenbauma gaitās,
Un Poruks, Fallijs wehl. Schis fachs
Muhf' tumschos tautas skolotajus
Jau fen ir tehlojis tā lajus,
Kam pirms wehl lasit jamahzas,
Bet tee? — par puhkeem samahzas.
Reis olimpeeti lajs gan weiza,
Bet — Teodors fen fabersts jau,
Kur Lautenbachs pat modees naw,
Lai muhschos walditu, tā teiza
Reis wina Widwuds Warenais,
Kas bijis teescham Madagais!

* * *

Sestā nodakā. 1) Labs peemehrs te Lihgotna beese litera-
risto sahdbibu un awischpibhu sehjumi, par kuceem profesors Lauten-
bachs mehds nopuhstees: „luhl, materiali, kur wifs ir, tikai ne
literaturas materiali, un wehsture, kur no wehstures ne smakas naw,“
bet kuri pateizotees „Df. W.“ atzionaru un redaktoru literariskai ne-
isglihtibai, teel reklameti un no tautas kert isferti, kamehr samehrā
godigatās wehstures, peemehram Klaustina, guf grahmatslauktos ne-
lasitas. — 2) Koris greeku tragedija personifizē masu elementus.
Attistās kulturās sahstumā forā dseefmas tragedija eenem galweno lomū,
zaur ko tragedija dabuja liriska darba cestimi. Eschils sawos pehdejos
darbos pamajam lirisko elementu eerebescho, waronus individuali-
sedams un pirmā weetā dialogus nostahbidams. Pee Eschila koris
tomehr wehl nepasaude sawas patstahwibas un reistem ari aktiwas
pretoschanās waroneem. Turpretim pee Sofokla komplizetajeem wa-
roneem, kuri ir dauds augstākas — periklistās kulturās atspogulojums,
koris sina tikai peekrist. Pee tam ne tikai pozitīwai, bet ari negatīwai
pusei — tā kuru reis ar dsihaku atsihchānu neapbrumoteem prahteem
leelas Pee filosofiskā Eriipida no forā atleelas wairs tikai tihā
pascha antora liriskā sajuhsmā, bet wifu darbibu pahrwalda augsti par
weenmehr weenado masu (tas ir — dabu un instinktu) pazehluschees
waroni (tas ir — kultura un ziltweziba). Lihds ar schahdu forā at-
sihtibu attihstās ari domas par kulturās nekād wairs neuf-
warāmo waldischānu par dabu un māsām, kur kulturās
attihstības pirmajos laikos, dsejneeki wehl tizeja, ka daba tomehr reis
ees pahri kulturai. Zeis titanus bija nowaldijis, un Prometejs —
pat jau Eschila Prometejs (atkwabinatāis) atsinis deewibas
waru par fewi. — Lihdsam salihdsinat muhsu usstātus schai
sinā ar Poruka usstāteem, peem. wina „Perpetuum mobile“. — 3) Kā
pendant scheem panteem peewedams Puhschina beeschji zitetāis pants:
„Тѣмъ низкихъ истинъ намъ дороже Намъ возвышающій обманъ“.

Epiloga weetā. 1) „Wehl lasit jamahzas“, protams, ja-
saprot, tā — „Wehl dseju lasit jamahzas“. Muhju dsejneeki un
kritiki — tautskolotaji, tā ihstee diletanti pat jambus un trochajus wehl
siliti lasa — bes melodijas un ritma sajuhstas, kas dsejā tomehr gal-
wenā lecta. Bet neparastākos metrus un fewischki profodistos, sahdbos
ari muhsu tautas dseefmas, fewischki epistās salistas, tee pawisam ne-
prot lasit, kawedamees tikai pee glesnam. Lihd, kur weens no gal-
wenajeeem eemeesleem, tamdeht ari profodistāis „Reedriichu Widwuds“
neteel ne lasits wehl, ne atsihts, kaut gan schis warenais darbs stah-
dams blakus Eneidai, waj pat Kalewalai, atstahdams tahlu aij fewis
neween masiglihtoto Bumpura, Aukella un Pluhdona epistos tehlojumus,
bet ari warbuht domu bagato, kreetno Raina „Uguns un natts.“ (? Red.)
Un ne tikai tautskolotaji, ari pat daschi studejoschee demokrati, tā fau-
zamee „fatee sehni“, newar usnemt „Reedriichu Widwuda“ ritma pilnības,
walodas bagatības, leelistsās lirikas un dsihās dsihwes gudribas, atwehrtas
dauds nosihmigos simbolos un warenās mitologistās personības. Kas
atteežas spezieli us eposu, tad galwenais winā nebuht naw tehlo-
schana, kas peeder tehlneezibai un glesnēezibai, bet gan melodistā
juschana un fewischki interesantā ritmistā stahstischana, pinot notikumū
pee notikuma, kas sem sawas ahrejās weentahrschības pateesībā slehpi
dsihtākos pascha indiwida un wifās tautas peedsihwojumus un weegli
kā rotajotees atwer wifās absolūtās wehrtības. Wehsturistās poetikas
Darwins Alesanders Weselowists dseju desinē taisni, tā pasaules us-
nemschānu simbolos, un eposu, tā melodijas un ritma apaughschānu
ar simbolisētās walodas materialu. Un tahds tad ir schis „Reedriichu
Widwuds“ — weenigais no muhsu eposeem. — Par Lautenbacha
darbu tik daudš taisni tamdeht runaju, ka lihds winam pee mums
domineja isglihtoto wahzu wihru augstās domas par dseju un kulture.
Kad winas fewi usnehma latweets — lektors Lautenbachs — un pee
tam tautiski, tad pret winu sazehlās anta no diwām pusēm, lihds
Lautenbachs tika pilnigi aishloketis un eesahstās wifadu tautskolotaju un
sozialdemokratu — Teodoru un Janfonu, Lihgotnu un Upiichu jandals,
kas wehl schobaltdeen' naw beidsees un kuru pilnigi isnihzinat ari
Dr. Walteram naw ijdewees.

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinājums.)

Bet wīnu rūpēs, ko ar grafeeni Elisabeti eesahkt isnahkt gluschi newajadšigās un leelas, jo tajā atkal atdšihwojas tās agratās domas, ka kahrđinaschana gribot wehl reis eeraut wīnu sawos tihklos, ka Deews atkal gribot ismehginat wīnas prahtu, tā ka wīna reisi ir atkal starp draugeem. Waj tad wīnas noluhks ir, sawu eesahkto grehku ispirschanas gaitu pahrtraukt?

Wīna uslehja kahjās un sauza, ka tai jadodotees projam.

Kawaleeri luhkoja to atturet, apmeerinat. Tee sazija wīnai, ka ta warot buht pilnigi meeriga, jo gan jau schee sinaschot pasargat wīnu no katrām breefmam un katra wajataja.

Bet wīna tikai luhdja, waj tai neatkautu sehstees masajā, pee leelās laiwas peeseetajā laiwinā, lai tittu atkal malā un turpinatu weena sawu ussahkto zeku.

Sņests titts.

Bet wīni tatschu newareja wīnas tā palaišt — kas ar wīnu tad waretu notikt? Labak bija. ka wīna paliktu pee teem. Wīni gan nebija bagati, bija tikai wezi, nabaga wihri, bet gan jau tee atrastu kahdu zeku, kā tai palihdset.

Uš to wīna lausija rokas un luhdja, lai laujot tai eet. Bet wīni newareja tās luhgumam paklausīt, — wīni redseja, zif ta bij nelaimiga un wahja, sazuta, ka uš leelzeta pamestai wīnai peenahktoš mirt.

Gesta Berlings stahweja no tās par gabalinu un luhkojās uhdeni. Warbuht jaunā seewa labpraht newehletoš wīna redset. Wīnsch to nesinaja, bet wīna domas spehlejās un smehtjās. „Tagad neweens nesin, tur wīna atrodas,“ wīnsch teiza pee sewis; „tagad mehš waram nemt to lihds uš Etebi. Tur mehš, kawaleeri, turesim wīnu noslehptu un buhšim pret to laiņni un labi un wīna buhš muhšu karaleene un muhšu waldneeze, bet neweenam nebuhš sinat, ka wīna ir tur. Kā mehš wīnu apfargasim, kā ruhpešimees! Warbuht wīna war muhšu starpā wehl kluht laimiga: wīši wezee sehni sazutis pret wīnu tehwischkiġu

gahdibu, kā pret sawu meitu un wīna padariš muhš par zilweleem, tā ka mehš dseršim peenu un runasim franzišfi. Un kad muhšu gods buhš galā — ko tad? — Nahšs laiks, nahšs padoms!”

Wīnsch nekad wehl nebij eedroschinajeēs pats nahkt pee skaidribas ar jautajumu, waj wīnsch to mihl. Wīšs, ko wīnsch sinaja, bija tas, ka wīnam naw eespehjamš eegubt tās beš grehka un wīnsch nekad negribeja nowadit to lihds kaut kam semam waj slittam. Bet apsehpt wīnu Etebi, kur buhtu eespehjamš darit tai labu, isturetees pret wīnu mihti, tagad, kad ziti wīnai bija darijuschi tik daudz launa; — speht sneegt tai wīšu, kas ween dšihwē labs un daišsch... at, kas tee par krahšchneem un debeschkiġeem sapneem!

Bet wīnam no teem bija jaatmostas! jo jaunā grafeene bija pawisam ismifuse un wīnas balši skaneja ismifuma greešigās skanas. Wīna bij nometušs kawaleeru widū uš zešeem un luhdja tos, palihdset tikt wīnai atkal uš kraštu.

„Deews naw man wehl peedewis,“ wīna sauza! „laischat, lai es eju!”

Gesta redseja, ka neweens no wīneem nebij spehjiġs tai schini leetā paklausīt un sazprata, ka wīnam peenahkas to darit, un wīnam tas jadara, jo wīnsch to mihleja.

Wīnam bija tik gruhti eet un to darit, itā katrs ložeklis buhtu sazehlees tam pretim uš nepaklausibu; bet wīnsch tomehr peewilkās tai kluht un sazija, ka gribot paklausīt un iszelt to malā.

Wīna tuhdat uszehlās. Wīnsch eeneša to laiwinā un aireja uš austrumu krašta. Tur wīnsch peectureja pee kahdas schauras laiņinas un palihdseja tai iskahpt.

„Kas tagad lai ar jums noteet, grafeenes kundse?“ wīnsch jautaja.

Wīna nopeetni pazehla pirstu un rahdija uš debesim.

„Ja jums, grafeenes kundse, kahdreis kaut kā —“ wīnsch nespehja parunat. Balšs tam neklausija, bet wīna sazprata.

„Ja man juhšu wajadsēs, es doschu jums sinu.“

„Es wehletos tik labpraht pasargat juhš no wīša launa,“ wīnsch teiza.

Wīna pasneedsa tam uš atwadischanos roku un wīnam peetruhka spehka, tai wehl ko teikt. Wīnas roka Gestas rokā bija auksta un slahba.

Grafeene nebija wairs spehjiġa pat dširdet zitas, tā ween schis sawas eeschkiġās balšis, kuras dšina to dotees pasaulē, malditees starp sweeschineekeem. Wīna nemas pate nesinaja, ka wihrs, kuru ta patlaban atstahi, ir taiņni tas, kuru wīna mihl.

Tad wīnsch noluhkojās tai pakat un aireja atpakat uš beedreem. Uš leelās laiwas atgreešeēs, wīnsch drebeja no

noguruma un isstatijās tū peefuſis un beſſpehzijs, kā wehl nelad. Winam likās, ka winſch nupat eſot padarijis wiſgruhtako darbu wiſā ſawā muhſchā.

Wehl daſchās deenas winſch iſtureja duhſchzijs un wefels, kamehr bija jaglahbi Etebi gods un labā ſlawā. Winſch wehl ſaneſa dſelſi uſ Kanikenas ſwareem un tad wina ſpehſs un dſihweſ preeks paſuda uſ ilgeem laikeem.

Kamehr tee atradās wehl uſ laiwwā, tilmehr kawaleeri ſchis pahrmainas nenomanija. Winſch faſteepa katra nerwinu, lai paliktos ſpirgts un uſtoretu jautribu un beſruphibu, lai iſglahtu Etebi godu. Kā gan zitadi teem ſchis pahrdroſchais ſolis ari iſdotos, ja tee kertos pee ta ar nedroſchu ſirdi un ſkumigeem waigeem?

Ja ta ir pateeſi taiſniba, to baumas melſch, — ka kawaleereem laiwwās eſot bijis wairak ſmilſchu netā dſelſs, ja ir teeſa, ka wini uſ ſwareem krahwuſchi paſtahwigi tikai weenas un tās paſchās ſteenes un neſuſchi tās atkal atpakat un uſ ſwareem, kamehr wajadſigee ſinti zentneru tika pilni, — ja ir teeſa, ka tas wiſs bija eeſpehjamſ tikai tadehl ka ſwaru kungs un wina kaſpi tikuſchi labi pazeenati no lihdsſpanemtajeem Etebi wihna kurwjeem, — tad war gluſchi labi ſapraſti, ka behdigi tolait uſ laiwwā nebuhs wiſ warejis eet.

Kas to wiſu war ſinat? Bet ja tas pateeſi tā notikās, tad ir galwojams, ka Geſtam Berlingam preeſch ſehroſchanas nebija toreis laika. Bet winſch nejuta neka ne no ſchi gadijeena preekeem, ne breeſmam. Tiklihdj darbs bija galā, winſch iſmiſis ſabrula pee ſemeſ.

„D, Etebi! Tu mana ilgu ſeme,“ winſch iſſauzās pats pee ſewim; „lai ſtaro un ſalgo tawa ſlawā un tawſ gods!“

Tiklihdj dabujuſchi ſwaru kunga kwihti par ſanemto preji, kawaleeri beſ kawehchanās peelahdeja ar ſawu dſelſi weenu no Wenernas ſtruhgam. Pa paradumam gan dſelſi uſ Geteborgu ar ſtruhgam weda paſtahwigi ſtruhdſeneeki un Bermijas pahrdeweji, dabujuſchi ſwaru kunga kwihti, nelikās par ſawu mantu wairs ne ſinat, jo ar to naudas ſanemſchanai pilnigi peetika; bet kawaleeri negribeja neka darit, tikai pa puſei un apnehmās aiſweſt dſelſi tikai paſchi ari lihdsj Goteborgai.

Belā uſ tureeni teem uſbruka nelaimē. Nakti ſazehlās auka, iſpoſtija ſtruhgas ſtuhri un ſwaidija to tilmehr beſ jeka un wadibas, kamehr ta uſgruhdās uſ apakſchuhdens klints un nogrima ar wiſu dahrgo mantu. Meſcha rags, ſahrtis un wiſas tultſchās pudeles nu bija dibenā. Bet tad ſcho leetu prahtigi pee deenas apluhkoja, — kas tad par to, ka dſelſs nu bija pagalam? Etebi gods bija iſglahts, dſelſs uſ ſwareem bija nodota peeteekofchā ſwarā. Un pat tad, ja pats majors ſehdās pee galda un rakſtija Goteborgas tirgotajeem, ka tee naw ſawas dſelſs dabujuſchi un winſch ari ſawas naudas nenemſchot — tas tomehr neko newareja kaitet. Etebi tatſchu bija til bagata un winas gods bija glahbts.

Bet ja nu ſahktu runat kraſtmala un ſchuhni un zeemi par wiſeem teem brihnumeem, kahdi notikuſchi? Ja nu

pehſchni pahr meſcheem un laukeem pahrlaiſchas kā puſma, ka wiſs ſchis brauzeens ir bijuſe tikai krahpſchana; ja nu wiſa Bermija nemas apgalwot, ka dſelſs naw bijis wairak kā pahris neeka zentneri un ka kuga grimſchana ir notikufe ar eepreeſcheju noluhku? — Nu, tad te ir tizis iſdarits ihſts, ſpehzijs kawaleeru joks, pilns gudribas un pahrdroſchibas — un tahdās leetas muiſchas godam nelad naw par kaunu!

Bet tagad no ta ir pagahjuſchi jau ilgi gadi. War jau gluſchi labi ari buht, ka kawaleeri bija dſelſi ſapirkuſchi kaut kur no ahreenes, waj ari atraduſchi wehl kaſtrahu kahdos ſchuhnos, kuros neweens agrak nebija eeſtatijees. . . Schahdās leetas pateeſibu nelad neiſdodas

Pluhdu ſtati Waſar-Eiropā.

iſdibinat. Wiſmas ſwaru kungs no peeſchmaulſchanas negribeja neka dſirdet un winam tatſchu gan tas buhtu jaſin labati nekā jebkuram zitam.

Atgreesufchees mahjās, kawaleeri dabuja dſirdet kahdu eewehrojumu notikumumu: grafa Dohnas lauliba bija atzelta. Grafs bija aiſſuhtijis uſ Italiju ſawu pils pahrwaldneeku, lai ſagahdā peerahdijumus, ka lauliba naw notikufe pehz lituma un ſchis waſarā bija ari atgreesees ar peeteekofchu ſattu daubſumu, lai grafs ſawu noluhku waretu iſpildit. Kahdi ihſti ſchee ſatti bija, eſ newaru ſchoreis ihſti noteikt. Ar wežam teikam ir tāpat, kā ar puſwihthuſcham roſem: ja tām zeeſchakti peeſkaras, tās nobirſt. Laudis apgalwo, ka laulaſchana Italiajā tituſe iſdarita no neiſta mahzitaja. Eſ neſinu. Bet weens ir ſtaidri ſinams: Brojes teeſa

atfina un isskaidroja, ka Elizabete fon Turri grafa Dohna laulata draudsene nekad neesot bijuse.

Jaunā seewina tomehr no ta wisa neka nesinaja. Wina dšihwoja tahlu no Borgas pee kahdeem semneekem — ja tikai wispahreji to wareja wehl atsiht par dšihwi.

Pee Lilienkronas.

Starp kawaleereem bija weens, kuru es jau beeschi esmu peeminejuse kā leelu musiki. Tas bija garšch, kaulains wihrs ar milšigu galwu un melneem, kupleem mateem. Winsch ap scheem laikeem droschi wehl nebij neko pahri tschetrdefmiteem, bet tam bija rupji gihmja panti un atturiga usstahschanās un tadeht daudsi winu tureja par daudš wezaku. Winsch bija labs zilweks, tikai gruhthrdigs.

Kahdu pehzpusdeenu winsch panehma sawu wijoli paduse un dewās no Ekebi projam. Winsch ne ar weenu neatwadijās, lai gan wina noluhšs bija, nekad wairs atpatak neatgreestees. No tās deenas, kur winsch redsejis jaunās grafeenes nelaimi, winam dšihwe Ekebi reebās. Winsch bes atpuhtas gahja wisu wakarū un nakti, kamehr otrā rihā, saulei lezot, nonahja pee kahdas masas muischinās, wahrdā Lesdale, kura peedereja winam.

Bija tik agri, ka wiš wehl guleja. Lilienkrona apsehās nama preeschā uš sata sola un apluhšoja sawu ihpachumu. At Kungs! skaitatas weetas par scho tatschu nebij wisā plaschā pasaulē. Pagalms nama preeschā bij aplahšs ar gaischisaku maurinu, kahda zitur nemas buht newareja. Tur wareja ganitees aitas, rotakatees behrni ar sawām leetinam — winsch weenmehr palika tikpat bees un sakšch kā bijis. Wauts winsch netika nekad, bet par to šaimneeze itnebekas, masakais reiši lika noslauzit no ta sakrahjuschos sprungulus, šalmus un nobiruschās lapas. Winsch pameta azis uš grantaino zelinu few preeschā un peepeschi atwilla sawas leelās kahjas atpatak: behrni to wakar wakarā bij ar gahbellischeem skaišti israkstojuschi un nu winsch winu darbā ar sawām platajam pehdam bij isdarijis weschu barbaru postu . . .

Kā te wišs auga un satoja! Seschu sehmulschi ap pagalmu bija usauguschu tik leeli kā gobas un isplehtuschees

kā osoli. Tahdu toku winsch wehl nekad agrak nebij redsejis. Ar saweem resnajeem, dšeltanlapu wihtnu apwihtajeem stumbreem, pilni leelu, baltu seedu tumšchajās lapās, tee bija tik krahschni, ka winam nahja prahtā debešs un swaigsnes. Gluschi jabrihnas bija, zil kupli loki te auga. Luhl, wezā wihsna, tik resna, ka diwi wihti newaretu tās apnemt. Tagad wina bij zaura un sakropkota, jo sibens tai bija nospehris kroni, bet mirt wina wehl negribeja. Katru pawafari no tās leelā stumbra auga laulā safas atwases, leezinatamas, ka wina wehl dšihwo. Gewa nama galā bij isauguse tik leela, ka apehnoja wisu juntu un junta saka fuhna bij noklahsta balta ar winas nobiruschajeem seedeem. Un behrni, kuri auga istaišti wisapahrt pa lauteem masās biršitēs, wina muischinā bij atraduschu few ihsto paradisi. Wini auga tik daschadōs lihšumos un isslatā, it kā apnehmuschees iskehnotees patak wiseem pafules koleem gan greiseem, gan lihšoom. Weens lihšinnajās leepai, kupls un lapots, ar leelu kroni; otrs stahweja flais un tairns, piramidai lihšigs, kā jauna papele; treschais nokahra sarus uš leju kā seheru wihtols — nekur neredseja diwu weenadu, bet skaišti bija wiš.

Tad winsch uszehlās un gahja mahjai apkahrt. Ais tās isplehtās dahrs un satoja tik krahschni, ka winam bij jaapstahjas un dšili jaatwehl elpa. Ahbeles seedeja . . . Ja, ahbeles seedot winsch bij schogad jau redsejis ari zitos dahrsos. Bet nekur tās neseedeja tā, kā te, wina muischā, kur winsch bija tās seedam redsejis masš sehns buhdams. Winsch saliktām rokam staigaja no weena gala uš otru, wahrigi lihšams kahjas uš grantetajeem zelineem.

Seme bija balta, loki balti; schur, tur gaischjarlans atspihdums. Kaut to tik skaištu winsch wehl nekad lihšschim nebija redsejis. Katrs loks winam bija pasihšams, kā kad buhtu kahds sents spehku beedrs waj brahlis. Seemas ahbeku seedi wiseja balti kā sneegs, wafaras — roschaine fahrti; un paradises ahbeles seedeja sarfanas kā purpurs. Bet wisstaištal seedeja wezā meshchahbe, kuras augti bija tik ruhgti, ka to newareja ehst. Ja seedos nemehdša skopotees un lihšinnajās leelai sneega kupenai rihā saulē. (Turpmat wehl.)

Tew.

Kā Lewis nemihlet lai spehtu —
Tu selta faule manā zeetumā.
Kā Tawas dwehseles es neredsetu —
Ta awots baltu lihju eelejā.

Tew weenai raudu es, Tew dseedu,
Pee Lewis nahku es šreds twihtumā.
Un nepasihst mans altars zitu seedu,
Kā weenai Tew, Tu deewe, nepeeluhdsamā.

Wisdahrgako uš wina Tew es leeku.
Kā atrast buhs man zitu preeku,
Kā laimes slahpes Lawā turwumā?

Lauj manim Lawā ehna dufet,
Lauj Lawās azis grimt un kluset
Un atdsimt saldo skumju gurwumā.

Linardeš Laijens.

Apfkats.

Walsts domes darbiba.

Walsts domē turpinās debates Somijas jautajumā.

Ņon Unreps atrod, ka ir laiks šķirt tahdu likumu doščanu, kureem wišpahreja walsts nošime, no Somijas teešbam uš weeteju noteikumu iſlaidšanu. Pahſpreeſchamā likuma iſdoščanu praſot walsts wajadſiba, jo eſot taſſchu nepareiſi, ka trihs miļoni Kreewijas eedſihwotaju atſwabinati no kara klaufibas, ka wiſeem pawalſtneekem neeſot weenadas teeſibas, ka kreewu pilſona nazonalas juhtas warot tiht lahdā walsts daļā aiſſahrtas un pehdeji, ka Somija peeteekofchi neewehrojot kreewu intereſes. Pateeſbā Somijas jautajums eſot wišpahreja walsts nomaku politika, kurai jaiſejot uš walsts nomaku eedſihwotaju miħleſtibas eemantofchanu un jawadotees weenigi no wišpahrejām walsts intereſem. No otras puſes jaſargajotees no pahſkreewofchanas zenteeneem, bet turpreti japabalſta un jazeena nazonalee zenteeni, kamehr tee paſchi neeſot preteji walsts intereſem. Tahdu politiku peekopuſſas ari Anglija, Wahzija un Franzija, bet tagad, kur Kreewija uſſtahjuſes uš ſcha zeta, tuħlit ſahlot runat par daſchadu tautu teeſibu nezeeniſchanu. Gemeflu ſchai peerahdibai runatajs atrod koſmopolitiſmā, no kura brihdina tadeħt, ka tas nowedot pee neſpeħta un pagrimschanas. Wiſſch pahmet premjerministri, ka tas ſawā pawadraftā weħl mehginajis attaiſnot Kreewiju par tahdu likumu iſdoščanu, kureem wišpahreja walsts nošime un uſaizina wiſus ſawus domu beedrus apweenotees, lai ſcho likuma projektu iſweſtu peħz eeſpeħjas driħſakā laikā. (Applauſi zentrā.) Mikukowſ tur ſcho jautajumu par jau eepreeſch iſſchirtu un paſlaidro, ka opoſizija debatēs peedalifchotees tikai tadeħt, lai leetas apſtaħklus pareiſaki apgaiſmotu. Wiſpirms wiſſch apgaiſmoſcha jautajuma juridiſko puſi un winas wajadſibu. Wiſſch peerahda, ka apſpreeſchamais likuma projekts eſot logiſks abſurds un ne tiħween leela politiſka kluħda, bet ari praktiſks kawelliſ. Tad wiſſch pamatigi kritiſe no referenta un premjerministra pawadraftā peeweftoſ argumentus un naħt pee ſleħdſeena, ka, ja ari Borgo aktā iſteikto abpuſejo weenofchanas atſiħſtot par ſchaubigu, tomehr ari weenpuſeja weenofchanās tahda paleekot. Wiſſch apgaħſch domas, itkā Borgas ſeima ſwinigam apſolijumam nebuħtu ſpeħta tadeħt, ka pats ſeims biħis nelikumigs un aiſrahda uš to, ka teem, kuri eſot ſchahdās domās, wajadſetu atſiħt, ka ari Somijas eeſſchejai eekahrtai eſot ſtarptantiſks rakſturs, jo kā weena, tā otra noteikta Fredriħſhamas aktā. Bet Somijas eeſſchejai eekahrtai neeſot ſtarptantiſka rakſtura tadeħt, ka Somijas ſtarptantiſkais ſtaħwoħliſ noteikts Fredriħſhamas aktā, bet winas eeſſchejā walsts eekahrtā Borgas aktā. (Applauſi pa kreiſi.) Tadeħt ka pagahjis ſtundas laiks, Mikukowſ pahtrauz ſawu runu.

Premjerministra Stolipin runa.

Premjerministrs greeſdamees pee walsts domes lozkeem domā, ka tee winu ſapratifchot, ja wiſſch, rūnadams par til ſwarigu weħſturifſtu jautajumu, tāpat kā diwus gabus atpaſat, buħs peeſpeeſis eeturet leelako atturibu un uſma-

nibu. Wiſam rakſtitām normam, kuras noteizot Somijas ſtaħwoħli walſti un wiſeem likumu doščanas akteem, kuri peħdejos 100 g. iſdoti, eſot eeſiħmes nowiſdaſchadateem politiſkeem un weħſturifſkeem wirſeeneem, kuri daſchu reiſ weens otram preteji, daſchu reiſ ar gadijumu rakſtureem, ſaſarā ar laika notikumeem un apſtaħkeem. Spreedumi, kuri doti peħdejā laikā, iſejot uš to, lai nogahnitu waldbibas politiku Somijā un tadeħt premjerministrs nodomajis walsts domi eepaſiħſtinat ar waldbibas eekateem, atſwabinajot peħdejos no wiſam leekām iſſahrtneem. Uš Kreewijas un Somijas ſawſtarpejām atteezibam ſiħmejoſchoſ materialu, dokumentu un aktu daubſums, dodot eeſpeħju aiſſtaħwet katru teoriju. Lai gan waldbibas nodomus daudſi iſtuħlojot par tahdeem, kuri wiħti par daudſi taiſni, bet lai neſauzot winus par nedeſrigeem. Daudſi neſaprotot, tadeħt taiſni tagad waldbiba eekuſtinajuſe Somijas jautajumu. Somija uſſet un naw neweenam par kawelli, tadeħt atteezibu paafinaſchana eſot draudoſcha kluħda. Ta leeta tomehr tā neeſot. Gluſchi weentahſchi 1905. un tam ſekojoſcho gadu kriſe eekuſtinajuſi Somijas jautajumu un tikai waras nolaidiba waretot likt waldbikai noklufet ſcho jautajumu. (Zentrā un pa labi ſauzeeni: „Bravo!“) Keiſſchirtis ir jautajums par ſomu kara klaufibu, bet tas ir jaiſſchirt un ta iſſchirtſchana noſiħmē wiſa Somijas jautajuma eekuſtinaiſchanu, jo pee ta apſpreeſchanas ſadurotees wiſi Somijas un waldbibas pretejee redſes punkti. Pehz waldbibas eekata kara klaufibas neiſpildiſchana no ſomu puſes un ſomu nepeedaliſchanās pee kara ſpeħta uſtureſchanas iſdewumeem ſtipri kaiſejot wišpahrejām walsts intereſem. Turpreti peħz ſomu domam ſchis jautajums ſiħmejas uſ konſtituziju un ir iſſchirtams zaur weenpuſeju ſeima aktu, pee kam ſeima zenschanās iſgahjuje uſ patſtaħwigas ſomu armijas nodibinaſchanu. Newarot teikt, ka waldbiba ſchajā leetā buħtu riħtojuſes neuſmanigi waj iſaizinajoſchi. Lai nepawahjinatu iſdewumus kulturas wajadſibam, Keiſara Majeſtate lika ſeimam preeſchā, dod noteiktu ſumu no ſeima liħdſeekem. Tagad jau otrs ſeims atbild uſ ſcho likumigo praſibu ar noteiktu atraidijumu. Schis notikums, kā meħaniſks eemefis, apſedſ kreewuſomu jautajumu. Weens no diweem: waj nu apmeerinatees ar to, ka ſeims iſſchirt wišpahrejus walsts jautajumus ar weenpuſejeem noleħmumeem, kā to lahdā ſeima ſehde iſteiza ſenators Nūbergs, waj ari atraſt liħdſekus, kā iſſchirt wišpahrejus walsts jautajumus. Warbuht, ka walsts ſapraħts leel padarit Somiju par autonomu walſti, kuru ſaiſta ar Kreewiju tikai aħrejas intereſes un rabit uſ Peterburgas ſleegſchā apmeerinatu pateizigu tautu. Katrai praħtigai waldbikai, tad wina eelaiſchas konſiktā ar tahdu walsts datu, jadod ſew ſkaidrs pahſfkats par to, kaſ iħti ir walsts intereſes. Stolipins peerahda, ka laikmetos, kad Somijas konſtituzija ſaſneeguſi wiſplaſchakos apmeħrus, Kreewija nebuħt nemantojuſe ſomu ſimpatijas un ſaimneezikā ſinā ſomi nebuħt neſaiſtijuſchees zeeſchaf ar tautu, ar kuru wini ſtaħwejuſchi ſem weena ſjeptera. Somijas ſeima patſtaħwigā darbiba radijuſe tahdu likumdoſchanas praktiku

kura preefch Kreewijas esot pawisam nederiga. Peewesdams weseļu rindu likumdošanas aktu, Stolipins peerahda, ka somi mehginajot apeet Kreewijā pastahwoschos likumus un eegubt starptautiskā sabiedrībā neatkarīgu stahwolli u. t. t. Afrahdidams, ka someem nebuht newarot buht pa prahtam peedalitees pee walsts augstako eestahschu, kā p. p. walsts domes usturesschanas, Stolipins aprehkina, ka katrs kreews, kā wezis, tā ari behrns maksajot 6 kap. gadā, par to, ka Somija skaitotees pee Kreewijas, turpreti katrs somis no walsts pelnot 3 rkk. 19 kap. gadā.

No ta redsams, kadeht Somija, isdodama us katru eedshwotaju, tāpat kā Kreewijā, pa 15 rub. ar lapeikam, war isleetot kulturelām wajadšibam diwas reises wairak, bet pahrwaldibai — neskatootes us wisu dweedaschanu par muhsu birokratismu — trihs reises wairak nekā Kreewija. Moraliskos, politiskos un materielos saudejumus, kas zelas no ta, ka wispahrejas walsts leetas isfchkir ar Somijas seima weenpušgeem akteem, newar nolihdsinat ar muhsu Monarchu administratiwas likumu doschanas teesibam. Raiwi buhtu domat, ka ar administratiwu likuma doschanu war aissargat ne tikai wispahrejas walsts interesēs, bet kreewu pilsonu interesēs Somijā. Luhl, kadeht personas, kas atbild par Kreewijas interesēm, newareja nejust, neatfihst, ka Somijas leetas, kas neapturami peenem nowirfchanas wirseenu no zentra, dara arweenu leelatus saudejumus Kreewijai. Jau Keisars Aleksandrs II. teiza stingrus wahrdušus seimam, bet Keisars Aleksandrs III., atfinis wahrdu besspehziibu, nolehma 1890. g. eefneegt walsts padomē Somijas fenata projektu par pahrwaldibas weidu, bet 1893 g. pawehleja isstrahdat wispahrejas walsts likumu doschanas projektu un eefneegt to teeschi walsts padomē. Keisara Aleksandra III. domas iswedis galā tagad walboschais Kungs un Keisars. Tagad, kad walsts interesēs ne ar ko naw nodroschinatas un walsts nesphehziibas bilde ir pilniga, mums faka, ka wajaga nogaidit, kamehr pretineeks nogaida. Bet gaidit nosihmē paspehlet un paspehlet, warbuht, tehwu mantojumu. Pakawedamees pee jautajuma wehstures par wispahreju walsts likuma doschanu, Stolipins norahda, ka abas puses atsinuschas tās wajadšibu. Rodas tikai jautajums, kahdai warai janoteiz wispahrejo walsts leetu isfchkirchanas weids. Somi, atbalstidamees us Aleksandra I. wahrdeem, wineem dahwatās konstituzijas, wezās pamata likumu neaisfcharamibas un us to, ka sfchee likumi atjelami tikai Monarcha un seima sawstarpejas weenoschanas zeta, nahf pee slehdseena, ka Kreewijai isfchkirchanas teesibas ir tikai ahrejās, starptautiskās leetas, kaut ari tās sismetos us wispahrejām walsts interesēm, likumigi isfchkiramas tikai Somijas seima, waj administratiwā kahrtibā. No sचेजेenes taisams logisks slehdseens, ka Kreewijas un Somijas sawstarpejas atteezibas, kas nodibinajuschas pa gadu simteneem, war grotit weenigi seims. Bet Kreewijai winas Monarcha persona ir tikai voto teesibas, kas nowed Kreewijas lomu pee pasiwās pretoschanas kaitiggeem akteem. Stolipins negrib wehsturiskā strihdū dibinatees us adwokata weiklibu un kert pee wahrdeem sen kapā aissagahjuschos wehsturiskos darbineekus; winsch tikai faka, ka waldiba atfihst, ka Somijai ir plascha

autonomija, bet waldiba ir ari pilnigi pahrleezinata, ka leetas, kas aptwer wisu walsti, waj ari wiff Somijas likumi, kas aisker walsts interesēs, stahw gluschi ahrpus Somijas seima kompetenzēs. Ja mehš scho leetu kaut kā zitadi saprastu, tas muhs eewestu tahdā wehsturiskā stahwolli, no kura naw isejas. (Sauzeeni zentra: „Pareisi!“)

Wiseem skaidri saprotams, ka likumu doschanas un teesfklas normas un atteezibas ne pahratmenojas, bet attihstas lihds ar sewisfchu tautu attihstischanos. Tā ari wajaga pahrgrotitees Kreewijas un Somijas sawstarpejam atteezibam. Wajaga tal buht kahdai beidsamai, augstakai instanzei, ko juridiskā walodā sauz pee suwerenu waru un kurai jaisfchkir sfchee wispahreje jautajumi. Mums beidsot jaatfihst, ka Somijos seimam ween newar dod isfchkirchanas teesibas wispahrejas walsts likumu doschanas laukā, ko deputats Mikulows nosauz par saduršmes teesibam, jo sfchee jautajumi aisker wifas Kreewijas interesēs. Tas runatu preti Somijas konstituzijas kodolam. Tahdas teesibas ir tikai saweenotām walstim, bet lihds schim wehl neweens naw atfinis, ka Somija ir tahda saweenota walsts ar Kreewiju. Ja augstakā wara, atteezotees us wispahreju likuma doschanu, nepeeder un newar peederet Somijas seimam, kam tad wina peeder? Lihds schim Kreewijas Monarchi bija weenigā preefch Kreewijas un Somijas wispahreja wara. Kadeht ka Somijas likumi ir nenoteikti un robeschas starp weetejo un wispahrejo likumu doschanu neslaidras, muhsu Monarchi bes isfchkiribas isweda scho waru tistlab ar Keisariskām pawehlem, kā ari administratiwā un seima likuma doschanas kahrtibā, kas beeschi eelausās tihri kreewu likumu doschanas laukā. Tomehr muhsu Keisari skaidri un neschaubami atfina, ka wineem weenigi peekriht Somijā wispahrejas likumu doschanas wara. — Apstatijis peeju Monarchu rihboschanos, Stolipins atrod, ka schis apstats nowed pee neapgahschama slehdseena, ka wispahreju walsts likumu doschanu, — warbuht tikai ar atkahpschanos un swahrstischanos, — weenumehr gadu simtena laikā isweduschki Kreewijas Keisari. Neweens no wineem naw atfajizees no sawām, kā te faka, — kreewu walsts satwersmes teesibam. Tagad walboscham Kungam un Keisarām bija jaisfchkir, kam ir teesiba realiset scho augstako waru wispahrejas walsts likumu doschanas weida noteikschanai. Kā patwaldigis Keisars dahwajis walsts pamata likumus, Wina Majestate ar 20. aprila manifestu atstahja Sew teesibas noteikt sawā laikā wispahrejus walsts likumus. Paklawidams somu teorijam, Winsch wareja darit to personigi, ar Somijas seima starpneezibu, waj usajinat schini leetā kreewu tautas preefchstahwibu. 14. marta manifestis usfchkir scho jautajumu un jums nu jaisfchkir schis jautajums ar wehsturistu nosihmi. Tā schis wehsturiskās teefas laikā atstanes un jau atskan apwainojumi un pahrmetumi. Jums peerahdis, ka kreewu reakcija zenschas nosmazet brihwas tautas autonomiju. (Satusteschanas pa kreisi.) Bet Somijas deputatu usajinaschana walsts domē un padomē ar lehmeju balis teesibu ir wisleelatais taisnibas akts. (Troksnis pa kreisi.) Lihds ar to tas ari ir peerahdijums par Kreewijas walsts nedalamibu. Dasseem nepatihf tas, ka starp leetam, kas

isschīramas wispahrejas likumu doščanas kahrtibā, usnēmta ari usraudfiba par skolam. Tas teef tadehf darīts, ka skolās teef eeaudsināts naidš pret Kreewiju un kreewu walodu; tas patš ari teef darīts ar beedribu un preses palihdšibu. Pat saweenotās walstis schoš jautajumus isschīr wispahrejas likumu doščanas kahrtibā. Bet jums norahdis, ka schinī jekā birokratija zensčas isnihžinat weetejo augsto kulturnu. (Saugeeni pa kreisi: „Pareisi!“) Us to es atbildeschu ar referenta wahrdeem. Neatkarigi no somu teefšbu apšinas ir ari kreewu teefšbu apšina. Jums norahdis, ka juhs neewehrojeet wefelas tautas intereseš un teefšbu apšinu. Bet es jums atbildeschu: Jums uftijedamees, Keisara Maještate scho leetu naw nodewis birokratijai, un beš jums nees garām neweens walstis likums. Weidsot jums šwinigi norahdis us Siropas eeskateem un us tuhstoscheem parakstu, to somi sawahrluschi ahrsemēs. Bet te jau es jums wairs neatbildeschu, bet wiša Kreewija. Daudš, laikam, nesaprot, ka pee jaunās kahrtibas Kreewija nesabruhl un nesadalās dalās, bet paleef stiprata un apšinas fewi. Kaut kas sliktaks nekā naidš ir muhšu dšimtenes nizināščana. Nizināščana tak ir manama, draudejot ar pašinu pretosčanos no dašču somu puseš, nizināščana manama ari no neusajinato padoma deweju puseš un par noschelosčanu, ari no muhšu sabeedribas weenas datas puseš, kas netiz ne kreewu tautas teefšbam, ne spehām. Kofrateet no fewis scho launo meegu. Peerahdeet, personifizejot te Kreewiju, ka Kreewijā wisaugstakais ir teefšbas, kas atbalstas us wisas tautas spehla.

(Išgi un slati applauš jentrā un pa labi saugeeni.)

Peenem preekščlikumu par runataju sarastā slehģščanu. Peeteikuschees 54 runataji.

Somijas jautajums walstis padomē.

Kā no „Pet. tel. ag.“ šinam redšams, tad Somijas likumprojekts ipees zauri ari walstis padomē, jo te wiš opozijijas pahrlabojumi un preekščlikumi teef atmesti. Neatšahstīšim schoreiš walstis padomes ložeklu un ministru preekšneeka runas, kurās atkahrtojas wišs tas, kas jau fazits walstis domē. Aisrahdšim tikai us balsosčanas rezultateem. Kad preekščsehdetajs leel us balsosčanu jautajumu, waj likumprojekts jaatmet, tad scho preekščlikumu nepeenem. Peenem komiģijas pahrejas formulā us likuma nolāščšanu pa dalam; ši formula prafa walstis padomei teefšbas, peeprast Somijas feima lehmumus par likumprojekteem, kuri atteežas us Somiju, ja feims nebuhtu dabujis jau eepreekšč peeprāšjumu no walstis domes, waj ministru padomes. Gewada datu no projekta peenem walstis domes redakzijā. Atmet ari kahdu 9 walstis padomes ložeklu eefneegtu pahrlabojumu. Sewiščki daudš pahrlabojumu eefneedšis Grims. Preekščsehdetajs beedina no pahraf garas spēedelesčanās par pahrlabojumeem, jo tee aisdšihtu walstis padomes ložeklus tihri waj us mahjam un no projekta apspreekšanas nekās labs neisnāhtu. Pahrlabojumus tadehf ari atmet un nolemj peenemt pahrlabojumus tikai lihds plst. 10 watarā Tad runā Stolipins. Behž Stolipina runas teef atmesti Grima un Taganzewa pahrlabojumi.

Jaušwaldibas peensaimneezibas instruktors

Baltija. Bijušchā iustruktora P. Rubena weetā semkopibas departaments kā jaunu peensaimneezibas iustrukturu Baltijas gubernam apstiprinājis un peefomandējis Rīgas Peensaimneeku Sabeedribai — A. Mahlinu. Spezialās šinasčanās peensaimneezibā M. smehlees Wjases peensaimneezibas skolā. Behž skolas beigščanas un šinama praktikas gada M. tšhetrus gatus wādijis kahdā leelākā muiščā Kreewijā peensaimneezibu un loptopibu. Dšimtenē atgreesees, wišč turpināja nodarbotees ar peensaimneezibu. Tagad

nu buhs atkal Rīgas Peensaimneeku Sabeedribai eepheja ispilbit daudšos laufsaimneezibas beedribu peeprāšjumus dehf preekščlahjumu noturesčanās winu šapulžes; tāpat warēs turpinat peensaimneezibas un loptopibas kursūs. Warēs wirsit sekwigati kopmoderneezibu eerihlosčanu, peensaimneezibas raschojumu kontroli u. t. t. Scho atbildigo amatu nahšfees M. ispilbit weenam lihds nahloscha gada šaktumam, tad Rīgas Peensaimneeku Sabeedribas rihžibā walidiba peefomandēs wehl ihpašču peensaimneezibas jaunako spezialistu Baltijas gubernam, kura wadibā tad atradisees wiš peensaimneezibas iustruktori.

Baltijas Lauksaimneeku Beedriba (senatā R a u g u r u) šafneegufe 1. janwari 1910. g. 157,299 rbf. leelu bilanzi. Gada laikā beedriba pahrewuse mahšģīgus mehšlus par 141,454 rbf. un zitas prezes par 139,896 r., kopā prezes par 281,351 rbf. Beedriba pelniģufe 1909. g. 9252 rbf. —ch.

No Doles. R. mahjas peedšiwotajam, 65 gadus wezajam A. B. ir dehls, kurech strahdā kahdā fabrikā Saku salā. Us wafaras šwehtkeem šis dehls nahf apzeemot sawus wezakus, pee kam, šinams, nepeemirst panemt lihds ari „monopolu“. Pirmo šwehtku wakarā tehws ar dehlu omuligi noschēščas pee pudeles, bet omuligā tehršēščana drihš pahreet strihdinā, lihds beidsot pulst. 10 wakarā dehls iswekl nast un to eedur tehwm šahnos. To padarijis, wišč meerigi aiseet pee kaimineem, tur apgulstas un eemeeg. Pasauttais weetejās muiščas ahršs atrod, ka dubreens ir 1½ zollus dšišch un febris kreifās plausčas, tā ka eewainotā dšihwibai draud breešmas, kaut gan pee labas kopsčanās wišč ari wehl waretu iswefelotees. Dehls otrā rihdā nefa nesin, to darijis un ruhģi raud, par to dabujis dširdet. Wišč no weetejā uradnita apzeetināts, bet us Rīgas aprinka preekšneeka jaunākā palihģa pawehli atkal atlaišs brihwā lihds tehwa liktens isschīrsees.

— Kahdā Katlakalna draudšes mahjinā pee Doles robescham šaimneeks P. dšehris 14 deenas no weetas, kamehr nodšehris — sawu dšihwibu. „R. A.“

No Weetalwas-Odšenas. 9. jūnija wakarā nepašihštams wihreets eegahjis Eišchu mahjās pee šaimneeka Šahna Schmidta, kas kopā ar feewu un maseem behrneem ehdis watarinās. Šweščneeks isteizis, ka wišč esot aismaldijees un luhdšis parahdit winam želu us Bunduku krogu, kurech atrodas no Eišcheem weršes 3 attahfu. Schmidts isgahjis ar šweščneeku pagalmā un rahdijis tam želu, bet tajā azumirkl šweščneeks israhwis rewolweri un usšaukdams: „Še tew aprehšins par Ruščineem:“ šchahwis. Šchahweens negahjis walā un Schmits metees behģt, bet paklupis, kamehr šweščneeks peesteidsees winam klat un eeschahwis wairakas reises mugurā, peģ kam aishēdšis. Gewainoto tuhlin aishweda us Lihkumu muišču pee ahrsta Numpa, bet tas atšinis eewainojumus par tš gruhsteem, ka dewis padomu west winu tuhlin us Rīgu pee kirurga, us kureeni winu tad ari aishweda. — Sleptawas usšauzeens leel domat, ka šaundaris uspirktis Schmidta nošfleptawosčanai. „L.“

— Šejeenes Jaktenu mahjas šaimneeks šchopawafar pahrweda no Witebškas gubernas fewim lopu ganu — kahdu sehnu, 12 gadus wežu, bet nupat kahdu deenu pirms wafaras šwehtkeem ganu behrna peetruhta lihds ar otras mahjas šaimneeka labako širgu. Širga ihpaščneeks šawa širga pehdas dšina us Witebškas gubernas pušt, kur ari sagto širgu ar mineto ganu sehnu atrada un — ganu sehnu apzeetināja. Wairakt šakti ir peerahdijuschi, ka no tableenes nemtee deenesneeki nelaitā atgreesčas atpatal „ar guvumu“ šawā pušt. „Šwešchi kaudis, ne bahlini! . . .“ „L.“

No Valmeeras. 1. juniā ap vakaru, werstis trihs augšchpus Valmeeras, Rauguru Baikū mahju gani, lopus ganidami, tā „Df. W.“ sino, atraduschi Gaujmalas mešchā sem paegtu krukme m ar suhnam aplahstu gluschi kailu jaunavas lihki beš galwas. Galwa lihkim nozirsta ar smagu eerozi, us to aisrahda sadragatee kalla strumschli. Waj pee nelaimigās pastrahdati ari waras darbi, ahrišs newareja noteikt, tapehž ka sleptawiba isdarita jau preefch kahdām nedelam. Zif no ahrejām sīhmem war spreesi, nelaimigā ir ap 20 g. w. pamasa auguma un tumšmate. Nofseguma weetā, fokus 10 no suhnās paslehtā lihka, 23. majā us mešcha telas tika atrasts melns saules fargs un feeweeschu matu kemmes. Turpat us zela redsama ašnu pelkes weeta, kurā atrada dachus isfistus sobus.

„R. A.“

No Jelgawas. Diwka hrtiga sleptawas noteefaschana. Jelgawas apgabala teefa isteesaja 24. majā apsuhdšibu pret 19 gadus wezo semneeku Zahni Lelisu al. Behige. 19. juniā pagabjuschā gadā Lelis us zela starp Jelgawu un Stoku bija usbruzis semneekam Adamam Wakenisam un nogalinajis wiau, sadragajot sawam upurim ar zirvi galwu. Aplaupijis Wakenisu, Lelis pehž 2 deenam nakti us 21. juniu, bija isdarijis otru sleptawibu aplaupischanas noluhkā, usbrukdams us Rigas-Bauskas leelzeta semneekam Stanislawam Armanowischam — Skutiskim. Ari otram upurim laupitajs bija sadragajis galwas kaušu un nolaupijis naudu. Teefa atfina Lelisu par wainigu un noteefaja us wifu teefibu un preefchrozibu saudeschanu un nodoschanu pee spaidu darbeem us 20 gadeem.

„L.“

Jelgawas apgabalteefa isteesatas schahdas apsuhdšibas: 1) Pret semneeku Zahni Daugeli (73 g. w.) par to, ka winsch sawu garā wahjo meitu turejis lopu kuhki. Apfuhdsetais noteefats us 1 gadu zeetumā, atnemot winam teefibas, bet nolemts luhgt Keisara Majestati, sodu pahrwehrt ar eeslodšichanu zeetumā us 3 mehn. beš teefibu saudeschanas. — 2) Pret Wahzijas pawalstneekem Pauli Kellera un Arturu Reichmani par to, ka wini teesu pristawu Lufsu, kuresch teem gribejis isfneegt apgabalteefas pawehstes kahdā ziwilleetā, nelaiduschi dšihwolli, tā ka bijis janem polizija palihgā. Tahkat apfuhdsetee sobojuschees un teifuschi, ka scheem tā Wahzijas pawalstneekem, neefot nekabdas dalas gar schejeenes teefam un wini spļaujot us tām. Kellers noteefats us 4 mehn., Reichmanis us 3 mehn. zeetumā.

„I.“

No Warnowijas (Slustes aprinki.) Brunneezibas muischas pahreeschana latweeschu ihpashumā. Whreeschu realstokas ihpashneeks Atis Keninsch nesen eeguwis par sawu ihpashumu 1800 desetinas (ap 5400 puhraweetas) leelo Warnowijas brunneezibas muischu, Slustes aprinki, Augschkursemē. Schi muischa pahris gadu fimtemus atradusēs pasihstamo Kursemes baronu fon der Rede dšimtas tokās, no kureem pahrgahjuse grafu Butkameru ihpashumā, kas sawutahrt to pahrdewuschu kahdam fon Wagneram. Pehdejais muischu wehl nesen atpafat pahrdewis palfawneekam fon Burtowstam par 300,000 r., bet no wina tagad Keninsch to nopirzis par 185,000. Muischa atrodas us Daugawas kraista 10 werstes atstatu no Rigas-Drlas dselszeta Kreslawas stazijas.

„R. A.“

Augstais apzeemojums Riga, tā „St. Petersb. Zeitung“ sino, notifschot no 3. lihds 5. julijam. No Peterburgas tilfshot schai gadijumā atfuhititi starp zitu 80 firgi un 16 automobili.

Riga. V. Latweeschu wispahrejo dsee-daschana s wehtku komitejas sehde 9. juniā galigi peenehma 6 weetu eedalijumus wehtku ehkā, proti: I. weetas — 1076 par 5 rbl., II. weetas — 1076 par

4 rbl., III. weetas — 2798 par 3 rbl., IV. weetas — 3732 par 2 rbl., V. weetas — 2554 par 1 rbl. un stahweetas — ap 6000 par 50 kap. Tā tad pawisam — 16,236 weetas preefch publikas. — Swehtku meelasta dalibneeku maksā 2 rbl. un swehtku balles 1. rbl. latram. Balles warēs peedalitees ap 10,000 zilweku. Swehtku programu komiteja peenehma galigā weidā schahdu: peefdeen, 18. juniā, dseedatajeem jafapulzejas plst. 2 deenā pee Rigas Latweeschu Beedribas nama, no kura sahfees swehtku gahjeens us pili pee Widsemes gubernatora un no tureenes us swehtku ehku. Swehtku ehkā Rigas kori apsuweezinās lauku torus ar fewischku Nikolaja Allunana komponetu apsuweifschanas dseefsmu, kas jau nodota swehtku komitejai. Pehž dseedataju apsuweifschanas buhs toru sazenscha jeb dseefsmu karfch. Publikai nolika 50 kap. leelu eeejas maksu. Sestdeen, 19. juniā, garigais konzerts sahfees plst. 5 deenā un swehtdeen, 20. juniā, laizigais konzerts — pulstien 3 deenā. Pirmdeen, 21. juniā, instrumenta-wokalais konzerts sahfees ari plst. 3 deenā. Swehtdeen, pehž konzerta, walarā buhs swehtku meelastis un pirmdeenas wakarā pehž konzerta — swehtku balles. Isteiza wehleschanos, lai lauku kori wisā drihsumā pasteigtos galigi pasinot dseedataju skaitu, usdodot zif wibreeschu un zif feeweeschu, lai latreem par fewi waretu laikā apgabdat schirtus dšihwolus. — „Pernigel“ twailona ihpashneeks luhgts west no Leepajas dseedatajus par paseminatu braufschanas maksu. — Swehtku plakati jau gatawi un tos tuhlin isplatis pa dselszeteem, pagastu nameem, dseedataju koreem u. t. t. — Swehtku ehkā Derigu Grammatu Nedata estaisis kiofku sawu grammatu pahrdoschanai.

Swehtku komitejas sehde 9. juniā ispreeda weselu rindu jautajumu. Peeminesim tikai swarigatos.

Koru kopmehginajumi notiks swehtku ehkā, 19., 20. un 21. juniā no plst. 8 rihtā.

Swinigajam swehtku gahjeenam 18. junnija deenā nolemj peenemt 2 musikas torus, tāpat swehtku ballei.

Groskwalda lgs sino, ka Rigas pilsehtas walde laipni atkahnuse pirmmahzibas skolas telpas, Teatra bulwari, tā dšihwolus dseedatajeem.

Propojam teel finots, ka mahstfleneeks Maderneeks jau pagatawojis sīhmejumas usflawas raksteem, kuras pasneegs tā godalgas koreem par teizamu dseedaschanu. — Lai swehtku ehkas pagalmis atstahtu koschaku eespaudu, nolehma ehkas safades pagalmu puschtot ar diwām glihtām putu dohem. Publikas ehrtibas labad nolemj eerihlot gaderobi un to isnomat ar nosajijumu, ka no latras personas nedrihst nemt wairak par 5 kapeikam par drehbju usglabaschanu.

Komiteja, wehledamās darit swehtku konzertus peejamus jo plashām aprindam, nolemj usajzinat banku, kasu un zitu eestahschu pahrwaldneekus, eelahrtot darba laiku tā, ka wina eerehdni, un wispahreji wina personals, waretu apmeklet dseefsmu swehtku rihtojumus.

Tahkat komiteja nolehma greetes atkasti pee latweeschu namu ihpashneekem ar laipnu usajzinajumu, isgresnot sawus namus un mahjas peem. ar walstis karogeem pa swehtku laiku, it ihpashchi tos namus, gar kureem ees swehtku gahjeens.

Propojam nolemj peefuhitit latrai latweeschu deenas awisei pa diwām brihwibitetem; latrai nedekas awisei un schurnaleem pa weenai brihwibitelei, tikpat ari kreewu un wahžu awisem.

Beidjot japeemin, ka Rosenberga kundse ispidis solo partiju Wihtola dseefmā, instrumentalkonzertā 21. juniā, un par ehrgelu spehletaju luhgts peedalitees muhsu pasihstamais komponists Kalnina lgs no Pernawas.

Tā tad dseedaschanas svehtki tomehr buhs. Nedfēs, tā tauta pret teem isturesees. Rakstits par wineem pro (par) un contra (preti) tiku tikam. Tauta nu darbeem rabdis, uš kuru pušt ta sveras un waj ta wišu objektivi apšvehrufe, kas teem runā par labu un kas preti. Mehš sojubhminatees newaram.

Rigas Latweeschu Beedribas Sinibu Komisijas wafaras sapulzes notiks 17. un 18. junijā Interimteatrī pee Puschkina bulwara. Pirmā sapulzes deenā, 17. junijā, sehde sahsees pulst. 10 preekschpusdeenā. Ja neparedsami, ahrtahrteji apstahkli neprafis kahdus pahrgrošjumus, tad programa nodomata schahda. Pirmā sapulzes deenā:

Widemes peeweenoschana Kreewijai — mahjit. J. Osolinsch.

Kas apdraud muhsu tautibu? — mahjit. A. Needra.
Par latgaleeschu dšihwi un tautisku kustibu — Fr. Traffuns.

Par literaturas eespaidu uš slimigas personibas attihstichanos — H. Budduls.

Waj latweescheem janem daliba pee klāstās isglitibas? — L. Behrsinsch.

Tijibas mahzibas tautskolās — mahjit. A. Needra.
Kulturelas un literariskas wehrtibas — Ed. Meblers. Referati.

D tr ā s a p u l z e s d e e n ā, 18. junijā, sehde sahsees plst. 1/2 9 no rihta. Preekschnesumi nodomati schahdi:

Rā pazelt latweeschu rakstneeku materialo stahwolkli? — K. Jafobsons.

Tannenbergas kaujas 500 gadu peemina — J. Wistinsch.
Rā nodroschinat muhsu intelligentu gimenu materialo un garigo progresu? — red. K. Graudinsch.

Leischi tautiskā kustiba un ekonomistais stahwolkli — Domafs Schidlauskis.

Muhsu nowadu sinatniski-statistisks usnehmums — W. Belers.

Latweeschu laikraksti un latweeschu leetas — M. Dulbe.

Kronwalda Utta „Latweeschu tautas upuri“ — Sarinu Karlis (K. Müllers).

Referati.
Eejas karte maksā 25 kap. par ikkatru sapulzes deenu. Beedalitees war beedru eewesti weesē.

Pirmo latweeschu mahskleneeku saweenibas istahdi, tā mums sino, atklahs 17. junijā pilsehtas realskolas telpās. Istahdis kahdas 400 glesnas.

Widemes Antialkoholiskā Beedriba atklahja watar, 15. junijā, Rigas pilsehtas meiteņu skolā, Nikolaja eelā Nr. 2 pret alkohola istahdi, peedalotees daudj eeluhgteem weeseem.

Skolneeku uniforma pee Augsto Weesu sagraidichanas nupat parwehleta ar Rigas mahzibas apgabala pahrwalbes zirkularu schahda: wiseem widejo mahzibas eestahschu un pilsehtas skolu skolneekem jagehrbjas baltā waj nebalinata audekla bluhšēs un zepurēs ar baltu wirfu, bet ja gaditos leectains laiks, tad melnās kurtās. See-weeschu gimnastiju audselnem jagehrbjas schais gimnastijās peenemtās uniformās ar balteem preekschautem.

„Rischf. Wiss.“

Igaunu walsis domneeki Terras un Schulzenbergs esot fastahdijuschki kahdu likuma projektu, kura noluhsts esot atjelt Baltijas wahju muishneeku priwilegijas. Rā igaanu Peterburgas awise „Bealinna Teataja“ sino, projekts atrodotees kadetu frakcijas apspreechanā.

Mogikewā, 7. junijā. Te Mastawas ahrpilsehtā pirmā wafarswehtku deenā, ap pusdeenas laiku, iszehlās ugunsgrahks, kusch peenehma milšigus apmehrus un plošjas lihds plst. 7 watarā. N o d e g a 600 k o t a n a m i,

bes tam daudj muhra ehlas, to starpā basnizas, skolas, tautas isrihjojumu nams, ahdu fabrika, wairak magasinas, darbnizas u. t. t. Zit lihds schim issinats, sadeguschki ari 10 zilweki. Wehjsch aisnesa uguni uš 1 wersti attahlām diwām zitām ahrpilsehtam, kur nobega 250 nami.

Nowowā pee Donas, 13. junijā. Laikā no 5. lihds 11. junijam pilsehtā safrguschki ar koleru 1255 zilweki, no kureem 384 nomiruschki.

Ahrseemes.

Wahzija pehdejā laikā nomanama stipra sozialdemokratijas peeaugschana. Rā schahdas parahdibas eemeslus starp zitu war usskatit „wahzu finantschu reformu“ winaš pehdejā zentruma (tatoku basnizas partijas) un konferwativo redakcijā un pruschu landtaga nelaimigo wehleschanas likumu. Tā sozialdemokrati panahkuschki atkal jaunu uswaru reichstaga (tautas weetneeku nama) papildu wehleschanās, kuras nule tā notikuschas Friedbergas-Widingas wehleschanu eezirkni, kur sozialdemokrats, galneeku meistars Busolds dabuja 11,545 balsis, kamehr wina pretkandidats adwolats Dr. fon Helmolts (lauksaimneeku saweenibneeks) tikai 9413 balsis. Tautas weetneeku namā tagad jau 48 sozialdemokrati. Awise „Vorwärts“, sozialdemokratu galwenā lapa, to eewehrodama, paschapsinigi issafas: „mehš ejam sekmigi uš preekschu!“

Wahzu kara ministrs fon Heringens isfludinajis „Staatsanzeiger“ schahdu kara walbes nolehmmumu: „Zaur scho wispahribai top pasinots, tā Breslawā, Kulmā un Marienburgā (pret Kreewijas robešchu) ir eetaifiti zee-toschki un Reinas upes augschgalā pee Hinnigenas, Steinas un Reienburgas un uš Moiskheimas kalna apzeetinajumi.“ — Wahzija tā tad nostiprinās pret Kreewiju un Franziju. Gaiša kugneezibā wahzi tikuschki jau apbrihnojami tabtu.

Zepelina pehdejais brauzeens 22. (9.) junijā no Friedrichshafenas uš Diseldorfu ar jauno pasascheeru gaiša kugi Zepelinu VII. dewis sposchus panahkumus. 22. (9.) junijā plst. 3 no rihta Fridrichshafenā gaiša kugi sehdušchees grafs Zepelins un wehl 32 personas, to starpā 10 damas, un tad usfaktuschki brauzeenu, kas gahjis starp zitu pahr Stuttgartu, Manheimu, Wormsu un Koblenzu, un pulstien 12 un 10 min. nolaiduschchees Diseldorfā, no braukdami scho 580 kilometrus (522 werstes) garo zefa gabalu 9 stundās, t. i. zaurmehrā par stundu 65 kilometrus (58 1/2 wersti). Zeta gabalu uš Dortmundu pah wehjam nobrauzā ar 90 kilometru (81 wersti) ahtrum 1 stundā, kamehr atpakal brauzot pret wehju un leetū isgahja 3 stundas. — Jaunais gaiša kugis ir nolemts brauzeeneem ar pasascheereem un ar scho mehginajuma brauzeenu sawu derigumu pilnigi ir peerahdijis. —

22. (9.) junijā Berlīnes medzinistās sabeedribas sehde tika sinots par kahdu jaunu sifilisa dseedinaschanas lihdsekli „hata“, kuru atradis sšepenadomneeks Ehrlichšs Frankfurtē. Sanitates padomneeks Wechsmans issazija domas, tā jaunais lihdsjellis esot daudj labaks par wiseem lihdschinejeem: weens weenigs eesprizejums dāschās deenās ušlabojis slimneeka stahwolkli. Kaut kahdi ziti, kaitigi blakus eespaidi netika nowehroti. Ziti ahrti aisrahdija, tā jaunajam lihdsjellim bijuschki negaiditi panahkumi pat pee ahraprahigeem, kuri faslimuschki sifilisa deht ar wahjprahribu. Rahds teefnešs, kusch eeweetots wahjprahtigo eestahde, labojees tiktahf, tā warejis eeenemt sawu agrako weetu. —

Labajam wehleschanu isnahkumam, kahdu pee pehdejām wehleschanam waldbiba safneedsa **Ungarijā** ari ar tagadejo wehleschanu likumu, buhs tas redsamais panahkums, tā waldbiba tuwakā nahkotnē wairs nezentisees eewest jaunu

wehleschanu likumu. Par to šino no Budapeštas, ka Kofchuta partija nolehmuse atteiktees parlamentā no obštruzijas un ka tadēst grafs Herderwarijs galīgi atteizees eefneegt likuma projektu par jauna wišpahrēja, weenlihdīga un teescha wehleschanu likuma eefneegschanu.

Tomehr ſche japeefihmē, ka ja walidiba ari tagad atfakas, tad leeta top weenigi atlikta, bet ne atmesta. Tagad tas noteel tadēst, ka ari jaunā walidibas majoritate nebuht neefot jaunā wehleschanas likuma peekriteja, un ja nu tagad walidiba nahktu ar wehleschanu likuma projektu, tad majoritate (wairafums) usreis waretu paliktees oposizija.

Boſneefſchi prafa konstituzijas paplaſchinaschanu. Par to šino:

Winē, 23. (10.) junijā. No Serajewas šino, ka landtaga majoritate, kura fastahw no ferbeem, kroateem un muhamedaneem, eefneeguse rezoluziju par konstituzijas paplaſchinaschanu, kura neapmeerinot tautas wehleschanos.

Serajewā, 24. (11.) junijā. Landtags peenehma rezoluziju, kurā keisaram iſfala pateizibu par konstituzijas doſchanu un kurā lihds ar to landtags iſfakas, ka tagadejā konstituzija nedodot pamata raſchigai darbībai, kura buhtu peemehrota laika garam un ſemes wajadſibam. — **Kretā**, kā „Neitera birojs“ šino, apstahli labojuſchees, jo kreeteſchi apſolijuschees palauſt 4 aiſfargu walſtju (Anglijas, Franziņas, Italiņas un Kreewijas) padomeem. Schās walſtis pahſpreeſchot tagad jautajumu par kopeju rakſtu, ko noſuhſtit uſ Kretu un kurā winas no jauna aiſfrahdot uſ to, ka muhamedanu tautas weetneefus wajadſigs peelaist pee ſawu peenahktumu iſpildischanas beſ ſwehraſta greeku karalim. Tapat rakſtā buhſchot apſtprinatas ſultana teefſbas. Aiſfargu walſtju ſtarpā waldot pilniga weenprahſtiba. Tagadejās ſarunas atteezotees ſewiſchti uſ jaunā rakſta redakziju un atrodotees pilnigā ſaſlanā ar preekſchlitumu, pehz kura uſ Kretu ſuhſtami papildu kara kugi pirms nazionalſapulzes atklaſchanas. — Anglu tagadejās r a d i k a l ā s miniſtrijas organs „Tribuna“ eeteiz Kretu peeweenot pee Greakijas un Turzijas par to atlihdſinat naudā.

Berlinē, 25. (12.) junijā. No Weſſſas peenahktuſchās ſinas, ka tur uſ Manzanilas linijas nogahjis no ſleedem militarwilzeens, pee kam dabujuſchās galu 37 personas, ſtarp tām 5 ofizeeri un wiwu gimeneš.

— 25. (12.) junijā. Helfelda leetā pehz kreewu walidibu kompetenzes teefa paſludinaja ſchodeen ſpreedumu. Berlinē teefas ſpreedums par apklischanas peelaiſchanu atſihts par nepareišu un atzeltis. Pee leetas iſteefaschanas bija klah Helfelda un Mendelſona aiſſtahwi un ari kreewu walidibas pilnwarneeks Dinowſtis.

Winē, 25. (12.) junijā. Iſfludinats kaſazijas teefas ſpreedums par Hofrichteri. Nahwes ſods Hofrichteram atlaiſts un wiſch noteefats uſ 20 gadeem katorgas ſeetumā.

Muhſu bildes.

Seemelblahſmas drupas. „Augſts pihlars weens wehl leezina par gresnumu ſuduſcho“ („Noch eine hohe Säule zeigt von verschwundner Pracht“) tā dſejneeks Uhlands dſeed ſawā „Dſeefmineeka lahſtā“. Ja, drupuſchi pihlari ari til wairs leezina par ſenat til ſtaltās Seemelblahſmas godibu. Scho namu labdarigeem mehrkeem bija zehlis muhſu tautas Keredſchis — Auguſts Dombrowſtis Wez-Mihlgrahwi. Atturibas beedriba Seemelblahſma winā bija atradufe ſawu mahjas weetu. Te nahza 1905. un 1906. gadu wehtras. Tautas labdari Auguſtu Dombrowſtu tilko nenofahwa draguni. Wina uſzelta ſtaltā pils bet krita ugunij par laupijumu. Til drupas wehl leezina par ſeno gresnumu. Iſ drupam auſt jauna dſihwiba — dſeed

idealais dſejneeks Schillers. Kaut ari iſ 1905. un 1906. g. drupu kaudſem wiſur auſtu jauna dſihwiba! — **Pluhdu ſkatos Wakar-Giropā** redſamas breeſmas, labdās pluhdi tur paſtrahdajuſchi: te iſneſti tilti, te ſagruwuſchās ehſtas, te uhdeni ſahdſchas un pilſehſtas. Auſtro-Ungarijā ween pluhdos gahjuſchi bojā pahri par 350 zilwekeem.

Grahmatu galds.

Redakzijas peefuhſtitas ſchahdas jaunās grahmatas:

Iluſtrets wadons pa Rigu. Ar Rigas eewehrojamaſto weetu wehſturisku aprakſtu, 40 nobildejumeem un diweem planeem. Driš, pahrlabots un papildinats iſdewums. Rigā, 1910. Ernſta Plates apgahdibā. Maſſā 40 ſap. — **Iluſtreta Widſemes Schweizijas zelu forte.** Pils gruwu un ſtaistās Gaujas eelejas ainawu ſtati no Lorupes lihds Turaidai ar iſhu wehſturisku aprakſtu pehz Weitinga un ziteem, latwiſti no J. Widina. Ernſta Plates apgahdibā. Maſſā 25 ſap.

I. J. Behtina kgs un wina ehrgelu ſistema. II. Wahleens baſnijas waldem, kas winām pee ehrgelu eegahdaiſchanas ſewiſchti eewehrojams. No Oſtara Schepſty. Maſſā 30 ſap. Rigā, 1910. W. Melina un beedru iſdewums.

Lapſinger-Jura: Kuplejas, dſeefmas uu dſejaš. Maſſā 15 ſap.; Mihleſtibas ſlaugi. Kupleja. Maſſā 15 l.; Amatneeku preeks. Kupleja. Maſſā 15 ſap.; Mihlā, ja tu laimigu man' dar'. Kupleja. Maſſā 35 ſap., un Mihlſakās atminās. Solo dſeefma ar klaweeru pawadijumu. Maſſā 35 ſap. Generalkomizija pee J. Brigadera.

Dramatiſtā biblioteka Nr 12: **Fridriha fon Schillera Dieſto.** Tragedija peežos zehleentos. Tulktojis Hebis-Weeſturs. Maſſā 50 ſap. Rigā, 1910. Iſdewejs Rich. Mällers.

Walejas wehſtules.

B. W. — Londonā. Wehſtuli ar eefuhſtijumu ſanehmām. Par iſſtahdi u. t. t. wareel rakſtit.

K. — Schw. Eefuhſtito rakſtu iſſeetoſim.

D. — B. Ja.

B. — W. Zuhſu rakſtu par teatri iſſeetoſim.

Redaktors: Dr. philos. P. Sālits.

Iſpachneeks un iſdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgenſohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwā

eekſchſemes un ahrſemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

ſtipru wihnogu wihnu 50 k.

ſekofchās ſilialēs:

Suworowa u. Diſrnawu eelu ſtuhrī,

Delgawas ſchofejā Nr. 12,

Ahgenſkalnā, Aleſcha eelā Nr. 4a,

Petſchat lunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wez-Rigas ſtuhrī.